

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

SĂRBĂTOAREA ȘCOLII

deschiderea unui nou an de învățămînt reprezintă de fiecare dată prilej fericit de a celebra începuturile, șansa generațiilor care adaugă de fiecare dată o altă treaptă la temelile viitorului de încredere și speranță al țării. În același timp, se cuvine într-un asemenea moment să evaluăm încă o dată ceea ce am împlinit, posibilitățile existente pentru a determina o mai acută înțelegere a sarcinilor noastre istorice, o scrutare neiertătoare, a cărențelor noastre, pentru a face posibilă eradicarea lor și crearea condițiilor pentru propășirea continuă a acestui important sector al vieții naționale. Învățămîntul este un crezcut al celor mai pure energii pe care le dezvoltă un popor conștient de misiunea sa istorică, o formă nobilă de încordare a gîndului pentru realizarea faptelor datătoare de sens. Și în acest an, deschiderea cursurilor s-a făcut în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, beneficiind de garanția grijii continue și responsabile pentru un domeniu care se confundă, într-o societate modernă, cu producția de inteligență și de bunuri materiale. În această măsură în care este și un laborator de formare a personalităților. Mijloacele materiale și condițiile morale pe care le presupune învățămîntul actual sînt imposibil de realizat fără ca învățămîntul să se afle într-un raport riguros cu producția și cu cercetarea științifică, creîndu-și propriile condiții de desfășurare a multiplelor activități care-i particularizează prezența în existența istorică a țării. În ampla cuvintare rostită cu prilejul deschiderii anului de învățămînt, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Este necesar să pornim de la aplicarea fermă a orientărilor stabilite de partid, de statul nostru, cu privire la legarea strînsă a învățămîntului cu cercetarea, cu producția, pentru că numai în acest fel vom reuși să formăm cadrele cu o înaltă pregătire tehnică și profesională de care are nevoie patria noastră. Numai în acest fel, în cercetare, vom reuși să soluționăm mai rapid o serie de probleme, iar în producție, să aplicăm într-o perioadă scurtă rezultatele cercetării în toate sectoarele de activitate. Să facem astfel încît această unitate dialectică între învățămînt, cercetare și producție, să devină foarte puternică, dinamică a dezvoltării societății noastre socialiste!”. Este evident că în aceste cuvinte se află înscris modul în care trebuie gîndită evoluția unei societăți dinamice și moderne.

În zilele noastre, prezentul trebuie contemplat proiectiv, în strînsă legătură cu viitorul. Putem spune că viitorul devine în fapt o dimensiune a prezentului. Ceea ce construiești pentru ziua de azi trebuie să-ți afle confirmarea în ziua de mâine, iar învățămîntul realizează în cel mai înalt grad viitorul unei societăți, atît prin personalitățile pe care le formează, cit și prin temele de gîndire pe care le propune, prin deschiderea unor noi orizonturi științifice și crearea unor bunuri materiale pentru întreaga societate. De aceea, încrederea în posibilitățile școlii românești de a răspunde marilor imperati-ve ale prezentului, reflectă înșiși încrederea în sine a țării, confirmă vocația noastră umanistă și optimismul care trebuie să caracterizeze o societate tină, în plină dezvoltare.

Școala este un loc al muncii fără prag, în care nu se află loc pentru delăsare și abdicare morală. Un scriitor și gînditor român, Tudor Vianu, el însuși strălucit exponent al învățămîntului românesc, spunea odată că prezenta tuturor realizărilor umane o reprezintă optimismul cultural, încrederea că marile motive de expansiune morală și intelectuală a omului încă nu au fost epuizate și că noi înșine sîntem chemați a răspunde problemelor pe care le ridică mîntea omenescă în eforturile sale de a înțelege și a reflecta lumea inconjurătoare. Era concluzia unei meditații prelungite asupra destinului și a posibilităților omului de afirmare în istorie, era în același timp un îndemn pentru tinerii care era în afli-tate și școli de a-și încorda energiile pentru afirmarea talentului și a posibilităților lor. Sub semnul încrederii în posibilitățile școlii de a contribui la realizările istorice ale poporului nostru stă și îndemnul președintelui țării, atît de mobilizator și de limpede: „Cu prilejul deschiderii anului de învățămînt de toate gradele, adresez elevilor, studenților și cadrelor didactice urele mai calde felicitări și celebra de a face tot pentru a obține succese tot mai mari în ridicarea nivelului tehnic, științific și profesional al învățămîntului, în creșterea gradului de conștiință al tineretului patriei noastre, în educarea sa în spiritul revoluționar, al hotărîrii de a-și însuși și stăpîni tot ce este mai înaintat în știință și tehnică, în cunoașterea umană, de a deveni buni constructori ai socialismului și comunismului, revoluționari în tehnică, în știință, în viața socială și politică”.

Luceafărul

Străbunii

Ți-e dragă clipa aceasta amară
Cit muntele crescînd
Acoșerul ei de izmă.
Sub pielea gîtului
Bate nebunește vena,
Sub acoșerul de iarbă al
pămîntului

Bate riul de intunerice.
De stele. De carne. Bate
Riul de inimă. Dacă pui
Urechea la pămînt auzi
Și tu stai pe oasele lor ca pe
Tronul de aur al verii.
Stai și auzi și nu plîngi.
Și nu ceri. Și nu crezi în nedreapta
tristețe.

Crezi în aburul moale
Ce-ți înconjură fruntea
Și el va deveni, pe rînd,
(Odată cu trecerea vîrstelor tale)
Armură de platină, de aur,
De fier, va deveni ceea ce
Străbunii tăi au dorit

Ioana Diaconescu

Avram Iancu -
portret de Barbu Icovescu

TÎNĂRUL PĂRVAN

In 1902, pe coridoarele Universității bucureștene putea fi zărit adeseori un tînar mărunt și slab, călcîind cu măsură ca un om matur, privind cu timiditate în jur de parca lumea lume i-ar fi fost răuvoitoare. Vestimintele, de o abia perceptibilă patină a vechimii însă îngrijite, nu îl scoteau din comun prin eleganță; aerul lui de prelat fără or-din nu era decît încă un semn al pauperității biruite prin demnitate. Acest tînar, pe care ochul grăbit cu greu l-ar fi remarcat dintre colegi, se modifica într-un fel miraculos la examene și la seminarii. Mîntea lui, care pierduse teama de judecările exterioare, se încorda atît cît era de treburii și în jurul aspect de mic funcționar sîrac și trezea brusc un savant tînar și original, știutor de carte solidă, informat, perseverent, tenace. Într-o lume universitară unde valoarea părea că triumfă, omul nu putea să treacă neobservat și nu din întâmplare un sir de celebrități, precum N. Iorga, Ion Bogdan, I. Bănuș și D. Onciul se efortară să-l păzească pe „tînarul de viitor” de multimea pîdicilor pe care un băiat fără mijloace avea să le întîmpine. Puțin știu însă că, de îndată ce termina seminariile, Vasile Părvan, cîci acesta era studentul miraculos, se grăbea la un pension privat, „Ene Băltescu”, unde, spre a cîștiga un ban, făcea muncă de pedagog, în condiții unei primej-dioase. Insulțat și, odată chiar bătut de un elev, recalcitrant pe cit se pare, un fecior de ban-gață dintr-o familie de macedoneni, tînarul savant se plîngea ministrului instrucției, fără nici o șansă și, din pricina acestui acces de dignitate, își pierdu repede slujba. Nu însă și admirația profesorilor lucizi care se îngrijiră să-i găsească un post de „scriitor” la Biblioteca Academiei. Scapat de teroarea lipsei de bani, el se puși să dedice pe deplin științei.

Și nu fără succes, deși la acea dată Vasile Părvan își căuta mai degrabă domeniul predilect, stabilit pentru citiva vreme în Evul Mediu românesc și în esențială „chestiune transilvană”. Ar fi voit, de aceea, să facă o monografie Al. Papă-Iliarian, pe care poate să o terminase, propunînd-o Academiei și unor gazete ardecie-nești. Puțin din această a și apărut și citi colo, nu și întregul, căci publicațiile academice, controlate de Gr. Tocilescu, nu i se deschideau. La 20 de ani, bine orientat în știință, V. Părvan căsuta pe „amănunț în cronică Notarul Anonim al Regelui Beia” și întreprindea și un studiu comparat al surselor aceluși secol îndepărtat. Cerceta documentele slavo-române, culegea „însemnări de pe manuscrise vechi” și încerca să examineze, într-o cărtică temeinică, „șapte ani din istoria Moldovei”. „Alexandru-Vodă și Bogdan Vodă” (1904). Despre toate acestea se mai scrisese, Vasile Părvan nu deslășinea un domeniu istoric și cercetările lui, admirabile prin seriozitate, vădesc mai mult un efort de a învăța rigoroasă istoriografică, precum niște teze de practicanți cu mari gînduri de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în 1904, și apoi burser „Hillel” prin concurs în Germania, Vasile Părvan sosea în 1904, de Craiului, la Jena. De aci viața lui își cîștigă irevocabil linia pe care, pînă la sfîrșit, omul nu o va părăsi. În ciuda pauperității izbitoră, nimic din energia unui atît de mare gînditor de viitor. Licențiat în

— Dacă recapitulăm încercările de a face la dimensiuni mari istoria limbii române, acestea nu sînt prea multe. Mă gîndesc în primul rînd la tentativele mari: Ovid Densusianu, Sextil Pușcariu, Al. Rosetti și A. Philippide, dacă socotim Originea românilor o carte de istoria limbii române. Precedența este opera unui colectiv academic, Sinteza autorului unei istorii a limbii române, ultima în ordine cronologică. De ce apar atît de rar istoriile limbii române?

— Elaborarea istoriei limbilor — mă refer la istoria limbii pe epoci — este o întreprindere științifică foarte greu de realizat. Ea constituie a doua și ultima treaptă, ultima formă, ultimul demers al lingvisticii istorice, treapta finală a științei gramaticale istorice, făcută cu ajutorul metodei comparativ-istorice, deci fie prin compararea limbilor surorii, fie prin compararea limbii de origine și limbii născute din ea, fie prin compararea a două faze ale aceleiași limbii. Gramatica istorică nu ne obligă însă la stabilirea cronologiei fenomenelor lingvistice. Este o istorie incompletă și prea de sus a limbilor. Adevărata istorie a unei limbi presupune tratarea faptelor prin clasificarea lor la epocile în care se desfășoară în mod firesc dezvoltarea lingvistică, presupune deci și demersul delimitării acestor epoci. Delimitarea epocilor este adesea evidentă și este dată de faptele înseși: limba franceză veche, cea medie și cea nouă se desosebesc net între ele și deci, în dezvoltarea limbii franceze, vom avea trei epoci clar distincte; numai granița în timp dintre ele este greu de stabilit și în parte arbitrară. Desigur, lingvistul este obligat de la început să aibă o viziune și despre epocile, despre fazele limbii. El pleacă la lucru cu o idee deja formată în această privință. Ideea apoi se precizează și se corectează cu vremea. Dar, astfel stînd lucrurile, elaborarea de istorii pe epoci ale limbilor a rămas pe ultimul plan. Cele mai vechi istorii ale limbilor, cea a lui Jacob Grimm, *Geschichte der deutschen Sprache*, și cea a lui A. Schleicher, *Die deutsche Sprache*, tratează materia într-adevăr pe epoci, dar e vorba de epocile pe care le distinge de la început lingvistul de diversele forme istorice, succesive, ale limbii (în cazul de față ale limbii germane). Noi istorii ale limbilor, în special a limbii engleze, dar și a românei și latinei, s-au scris în a doua jumătate a secolului trecut. Dar precizarea aceasta va caracteriza secolul al XX-lea. Și este interesant să constatăm că cele mai vechi (de fapt mai încheiate) lucrări de istorie a limbii române sînt lucrările lui Ovid Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, I, Paris, 1901, și cea a lui F. Brunot, *Histoire de la langue française*, I, Paris, 1905. După aceea avem cele două lucrări ale lui A. Meillet, despre limbile greacă și latină, lucrarea lui K. Vossler despre limba franceză și lucrarea de istoria limbii germane a lui H. Hirt. Abia mai tîrziu au venit și altele, mai întinse pentru limbile engleză, spaniolă, rusă, în cele din urmă pentru limba italiană.

Din această enumerare pe plan mondial, rezultă că nu numai în cadrul lingvisticii române, dar chiar referindu-ne la celelalte limbi, elaborarea unor lucrări de istoria limbii a avut loc în mod excepțional pentru unii lingviști, nici pînă astăzi elaborarea de istorii ale lor. În această perspectivă, lingvistica românească apare ca una din cele mai bogate în încercări de acest fel.

În acest caz, nu trebuie să ne mai mirăm că, private numai în cadrul lingvisticii române, istoriile limbii române sînt încercări rare. Dealtfel lingvistul român a avut și alți eforturi lingvistice și și anume în direcții fie cu totul deosebite, ca cele gramaticale analitice, fie în altele înrudite, ca elaborarea de atlase lingvistice, efectuarea de anchete pe teren pentru elaborarea de monografii ale unor graiuri, fie de studiere a limbii textelor vechi și a limbii scriitorilor etc., încît era și este greu să mai găsim ceva timp și pentru elaborarea istoriei limbii române. Eu mi-am propus să fac o istorie a limbii române prin 1935-1937 (în prefața cărții mele s-a strecurat greșeala că aș fi plănut să fac această carte la mijlocul deceniului al III-lea al secolului), cînd Densusianu nici nu ajunsesă să publice a treia și ultima fasciculă a celui de-al doilea volum, apărut în 1938. Inutil să spun că opera lui Densusianu nu m-a satisfăcut, deși experiența mea lingvistică era încă redusă (trecură numai cîteva ani de la examenul meu de licență; realitatea este că, la acea epocă, nici nu aprofundasem cartea lui Densusianu) și că eu mă gîndeam la o istorie a limbii române scrisă de pe pozițiile lui Philippide asupra originii românilor. Mai tîrziu am învățat mult din cartea învățatului bucarestean. Adaug că nici istoria limbii române a acad. Al. Rosetti, ale cărei prime volume au apărut repede după aceea, nu m-a satisfăcut, deși și din ea am învățat multe. Lucrarea mea, începută în 1948, reaborderă mai tîrziu și îmbunătățită mereu pînă în preajma tipării, rămîne a treia încercare, căci întregul academic publicat numai parțial înainte de apariția lucrării mele. Cartea lui A. Philippide, *Originea românilor*, I și II, 1925-1928, și cea a lui S. Pușcariu, *Limba română*, I, București, 1940, nu sînt în fond, cum spuneți și dv. despre prima, istorii ale limbii, ci studii speciale, unul despre problema cea mai importantă a istoriei românilor și istoriei limbii române, cea a originilor, celălalt o lucrare de sinteză, introducătoare la gramatica istorică a limbii române, deși a doua se apropie foarte mult de o istorie a limbii ca plan și structură (opera lui Philippide este și o gramatică istorică; mă refer la volumul al II-lea). Ele suplinesc numai parțial o istorie a limbii române.

Difficultatea cea mare în elaborarea unei istorii pe epoci a limbii o constituie faptul că pentru cele mai multe limbi nu cunoaștem cronologia fenomenelor și că în genere cronologia este greu de stabilit, adesea numai ipotetic. Am atras atenția asupra acestei dificultăți chiar în prefața lucrării mele. Și, desigur, această dificultate face ca intrînderea de a scrie o istorie a limbii să apară cercetătorilor ca hazardată, dacă nu de-a dreptul imposibilă, cînd e vorba de limbi ca a noastră, care nu apare în scris decît foarte tîrziu. Eu am plecat de la principiul că o cronologizare a faptelor trebuie încercată, chiar cu riscul de a greși, și am început realizarea ei, tîrziu în primă fază, făcîndu-mi o cronologie absolut sigură, apoi în fazele ulterioare ale muncii mele, și faptele a căror cronologie era numai ipotetică. Desigur, în multe cazuri am greșit. Dar am reușit să impart mult material pe epoci și să trasez o istorie, cred, veridică a limbii noastre, cum am spus-o chiar în prefața lucrării. Aș susține chiar că pentru prima oară vedem, în istoria limbii române, realitatea așa cum s-au petrecut ele.

— Să începem cu o întrebare legată de literatură. Care este importanța studiilor istoriei limbii pentru literatură? Ce poate câștiga scriitorul din investigația arheologică a lingvistului?

— Cîștigul direct pentru literatură, pentru scriitorii, al unei istorii a limbii române nu este prea mare: o istorie a limbii române nu poate avea o influență în domeniul literaturii române decît dacă, în capitolele referitoare la limba literară românească, s-ar pune problemele limbii literare de comunicare — ale limbii de cultură, deci și ale limbii artistice — ale limbii care sînt în mod special în discuție, în mod cu totul nou și cu implicații de ordin practic privind înțelesurile lingvistice a scriitorilor. Dar dumnezeavoastră vă referiți nu la aceste aspecte ale istoriei limbii române, ci la ceea ce ați numit „investigația arheologică a lingvistului”. Cunoașterea acestora de către scriitorii nu poate avea urmări în munca de creație literară. Dar este interesant de a vedea idei clare privind neputerile limbii române și ale poporului român vă da scriitorului o viziune impresionantă despre limba proprie, care-i va apărea nu ca un stadiu final al unei evoluții lui totul necunoscute, ci ca un rezultat al unui extraordinar de complex și de îndelungat proces istoric-lingvistic. Este oare o întîmplare că cei mai mari scriitori români, un D. Cantemir, un I. Budiș Deleanu, un I. Heliade Rădulescu, un Alecsandri, apoi Eminescu și Sadoveanu au fost și lingviști? Să nu uităm că Alecsandri este autorul unei gramatici în franțuzește a limbii române, că Eminescu s-a preocupat cîva timp, împreună cu Mite Kremnitz, să elaboreze un dicționar etimologic al limbii române și că Sadoveanu a lămurit etimologia multor cuvinte românești, că s-a informat și în problema originii românilor, în care a acceptat ideile lui A. Philippide, și că și-a exprimat părerea despre originea unor graiuri dacoromâne și despre limba literară românească. Desigur, nu este o condiție ca un mare scriitor să fie și lingvist. Dar informarea unui scriitor în domeniul lingvisticii constituie, desigur, pentru el, o lărgire a orizontului său de idei și cunoștințe, lărgire care apare necesară; e bine ca cineva care lucrează cu limba să cunoască nu numai prezentul, dar și trecutul instrumentului său de lucru și materialului artei sale. Un plus de informare, un plus de cunoștințe, de cultură se vor solda întotdeauna cu o cîștig de desvîrsire a personalității, desvîrsire care va putea avea urmări, pentru un scriitor, și în ce privește opera sa literară.

Totuși aș îndrăzni să spun că teoria stilurilor artistice, pe care o găsim în lucrarea mea, va putea avea direct o influență beneficitoare asupra practicii scriitoricești de astăzi, căci scriitorii — și nu numai ei noi — nu sînt informați mai deloc asupra teoriilor despre stiluri sau au cîștigat pradă teoriilor celor mai necorespunzătoare realități. O viziune clară, conștientă, asupra procedelor stilistice proprii, ca și asupra procedelor celorlalți scriitori, nu poate decît să folosească scriitorului în creația sa artistică. Etrăm prezența de a fi văzut, cu ajutorul stilisticii vechi, de pînă la crearea lingvisticii istorice, mai clar și mai drept decît se face de către stilistica actuală, adevăratele stiluri artistice.

— Cartea dv., intitulată simplu Istoria limbii române, prezintă o serie de noutăți asupra cărora am vrea să insistăm cu ajutorul dumneavoastră. Prima noutate e legată de concepția fundamentală a lucrării. Pînă acum istoriile limbii române au fost scrise în mod necorespunzător, întrucît regulile de dezvoltare internă, fără a corda întotdeauna o atenție relației limbii cu condițiile în care se manifestă și evoluează. Prima trasătură, care merita atenție în istoria limbii române pe care ne-ați oferit-o este grija specială pentru cadrul social-istoric, pentru regulile cercetării istorice și arheologice. Ce v-a determinat să alegeți această soluție, care recordează pe tot firul desfășurării istorice evoluția limbii de datele procurate de arheologie, sociologie, etc.?

— Nu știu dacă aveți dreptate să afirmați că istoriile limbii române alcătuite mai întinse, toate incomplete (dacă facem abstracte de cîteva sinteze de mici proporții), au urmărit dezvoltarea limbii române „în bună măsură după regulile de dezvoltare internă”, acordînd mai puțină atenție factorilor care au condiționat dezvoltarea limbii române. Căci ele n-au căutat să stabilească aceste reguli ale dezvoltării interne, pe care le presupunem dumnezeavoastră influența teoriilor lingvistice structurale, poate sub alte înfățișări. Sau consideră că atare schimbările fonetice, morfologice și sintactice? Nici chiar cercetătorii care, în ultimele patru-cinci decenii,

Interviurile «Luceafărului»

GHEORGHE IVĂNESCU:

«Aș susține chiar că pentru prima oară vedem în istoria limbii române realitățile așa cum s-au petrecut ele»

N-am acordat niciodată o atenție specială lingvisticii în revista *Luceafărul*, deși disciplina merită o atenție mai mare decît în secolul de obicei. Apariția cartii lui Gh. Ivănescu, *Istoria limbii române*, o fost însă un prilej de a ne întoarce ochii către această disciplină, astăzi în poziție de conștientă. Cartea lui Gh. Ivănescu marchează un eveniment în istoria lingvisticii românești prin abordarea foarte epuizantă a istoriei limbii în paralel cu istoria socială a românilor.

Inconștientul morții public, prin biraj și limbaj, ne-am gîndit că ea poate face obiectul unui interesant interviu cu autorul ei. Rezultatul apelului nostru la Gh. Ivănescu este interviul de față. El a ispitit mai mare decît prevederile noastre, dar îl vom reproduce în cea mai mare parte deoarece el face și o trecere în revistă a mai tuturor problemelor pe care le ridică cartea, rezumînd-o pentru publicul larg.

FONDUL PRINCIPAL AL CULTURII ROMÂNE

Am abordat istoria limbii române pe baza doctrinelor structurale n-au reușit să desopere niste legi ale dezvoltării interne. Este însă adevărat că istoriile limbii române aparute înainte de a mea se ocupă de înregistrarea schimbărilor petrecute de la latina populară pînă în Evul Mediu vechi sau pînă în secolul al XVI-lea, de înregistrarea chiar numai a faptelor lingvistice din unele faze mai vechi ale limbii (latina populară sau limba română din secolul al XVI-lea), fără a stabili întotdeauna legătura cu dezvoltarea poporului român de-a lungul timpului. În *Histoire de la langue roumaine*, Ovid Densusianu nu neglijă această legătură pentru epocile vechi, de pînă în secolul al XIII-lea, deși ea este tare imperfect văzută de el. Astfel el face greșeala de a considera influența slavă veche ca cea dintîi influență străină care s-a exercitat asupra limbii române, pe cînd de fapt influențele albaneze și bizantine sînt cele mai vechi. Apoi el a mai făcut greșeala de a nu acorda nici o atenție evenimentelor lingvistice care sînt efectele întemeierii Principatelor, cu toate faptele istorice pe care acest eveniment le comportă (organizare socială și bisericească, relații cu alte state etc.). După ce expune dezvoltarea limbii române așa cum îl apărea ea pînă în secolul al XIII-lea, cînd Densusianu încheie, probabil sub influența lui R. Roessler, epoca primitivă, oarecum preistorică, a limbii române, el trece la studiul influențelor lingvistice care i se păreau a se situa la sfîrșitul acestei epoci, unele și după întemeierea Principatelor (albaneză, bizantină, bulgară, sîrbă, ungăreă, germană și poloneză). Este drept că epoca în care scria Densusianu, și că ținețarea satelor, — opera a fost scrisă între '24 și '27 de ani —, nu permiseseră a aprofunda o istorie a limbii române din epoca de după aceea a originilor, cel mai mult dezbătută pînă atunci, din cauza însemnătății problemei. Apoi textele secolului al XVI-lea impuneau alt fel de mult, încît Densusianu a hotărît să se ocupe în al doilea volum al operei sale numai de ele (după ce, într-o primă variantă a acestui volum, pierdută prin trimiteră în 1916 la Moscova, împreună cu tezaurul statului și cu cel de la Pietroasa, tratase pe scurt și despre limba secolului următoare). Și astfel s-a făcut că, de la studiul originilor, Densusianu a trecut la acela al limbii secolului al XVI-lea, tratînd foarte superficial și fără a face legătura cu istoria poporului, evoluția limbii din perspectiva întemeierii Principatelor și din timpul întemeierii lor. Dar această greșeală a lui Densusianu, această înfățișare incompletă și imperfectă a dezvoltării limbii române de după secolul al XIII-lea, a avut urmări grave în conceperea istoriei limbii române de către cercetătorii ulteriori. Elevul său, acad. Al. Rosetti, realizînd o nouă istorie a limbii române, a trecut și el peste epoca de după secolul al X-lea și peste procesul întemeierii Principatelor, ca și peste toate urmările lingvistice ale evenimentelor din acest timp, urmînd întru totul în această privință pe fostul său profesor. Viziunea nu s-a schimbat prea mult nici după aceea, cînd alți lingviști români au abordat problema, fie chiar fără intenția de a scrie o istorie a limbii române. S-a vorbit de o română comună, care s-ar fi întins, după cei mai mulți pînă în secolul al X-lea, apoi de o dacoromână comună, care s-ar fi întins din acest secol al X-lea pînă în secolul al XV-lea. În genere ceea ce interesa în primul rînd pe lingviști, studiul aceste epoci, erau unitatea și diferențierea lingvistică a limbii române, nu istoria complexă

o română comună sau primitivă. Formarea poporului român este considerată de istorici ca avînd loc numai ca datorită influenței slavă; pentru lingviști, ea s-a realizat, dimpotrivă, înainte de această influență. Ideea de română comună sau primitivă lipsește complet din lucrările istoricilor. Istoria poporului român după secolul al X-lea pînă la mișcările religioase reformatoare: huzismul și luteranismul, n-a fost deloc luat în considerare de lingviști. Philippide a fost și istoric, nu numai lingvist; și, desigur, această situație ar fi putut duce la o istorie a limbii române explicate istoric; dar cum ar fi putut să se realizeze, el a conceput istoria limbii române ca gramatică istorică; numai mica *Introducere în istoria limbii și literaturii române*, din 1888, ne prezintă o foarte schematică istorie a limbii române pe epoci. Dintre lingviștii români, cel care pînă în 1945, a explicat cel mai mult dezvoltarea limbii române prin dezvoltarea poporului român a fost Sextil Pușcariu, care în primul volum al operei sale, *Introducere în limba română*, (la scrierea născutului volum, de generalitate și cel de al doilea, privind fonetica), a trasat o istorie a limbii române în legătură cu istoria poporului român.

Cînd lingviștii români au suferit influența doctrinelor structurale (cei mai în vîrstă, după 1933-1934; marea majoritate, după 1935), au crezut că trebuie să se gîndească la o periodicare a istoriei limbii române pe baze structurale, adică pe cînd exclusiv de la structura limbii române, acest fapt pîrîndu-i-se a fi unul din comandamentele cercetării structurale a limbii, singura pe care ei o considerau acum științifică. În acest fel, nu numai că se uita să se mai studieze condiționarea limbii de către poporul care o vorbește și a dezvoltării ei de către dezvoltarea acestuia, dar chiar se respingea deliberat explicarea istoriei limbii prin istoria poporului. Și li s-a părut autorilor tratatului academic că istoria structurală a limbii române obliga la distingerea aceluiași epoci pe care le-a distins Densusianu, deși ei n-au arătat această textual.

Formația mea spirituală a fost din capul locului de așa natură, ca trebuia să mă ducă la o explicare a istoriei limbii prin istoria poporului. În liceu am fost pasionat înții de studii de istoria românilor și apoi de studiile filologice. Lectura cărții lui Iuliu Valeriu, *Elemente de lingvistică indoeuropeană*, începută în clasele a VI-a și a VII-a ale liceului și continuată la Universitate, apoi lectura cărții lui Părvan, *Contribuții epigrafice la istoria creștinismului dacoroman*, realizată integral cînd mă apropiam de 17 ani, în vacanța dintre clasele a VI-a și a VII-a ale liceului, m-au determinat să consider că faptele de limbă sînt datorate mereu în întregime cu cele istorice (cartea lui Valeriu de-a și ambele informații asupra genezei popoarelor indoeuropene, iar cartea lui Părvan face atît istorie et și lingvistică; în ea se găsea studiul amănunțit al terminologiei religioase românești de origine latină).

Ca student, totul a concurat să mă informez și în domeniul istoriei. În anul întîi de studii (1930-1931), Philippide a făcut cursul de originea românilor și de latina populară. Datele de istorie vechi și medievală românească din curs erau foarte numeroase. Și am arătat mai înainte că, deși Philippide concepea istoria limbii române ca o gramatică istorică, el stabilise numeroase legături între dezvoltarea limbii și dezvoltarea poporului. La fel făcea un alt profesor și mare titular al catedrei de slavistică Ilie Bărbulescu. La cursul de istoria literaturii românești vechi, George Pascu, alt profesor al meu, studia faptele de limbă în genere pe secole și pe scriitori, iar la cursul de istoria lingvisticii românești (ținut în anul 1932-1933), Iorgu Iordan vorbea aprobativ despre cele două ediții ale *Istoriei limbii franceze* a lui K. Vossler și de *Istoria limbii franceze* a lui F. Brunot. Cînd, mai tîrziu (1934-1935), mă găseam la Paris, ca bursier al statului francez, mi-am cumpărat două cărți care reprezentau cele mai de seamă realizări ale lingvisticii de pînă atunci în domeniul istoriei limbilor: *Les langues primitives de l'Europe* de H. Meillet, *Aperçu d'une histoire de la langue grecque* și *Esquisse d'une histoire de la langue latine*, citite, mai ales după aceea cu atenție și luate ca model de mîna; dar, în aceste lucrări, mai mult decît în oricare altă de pînă atunci, istoria celor două limbi este explicată prin istoria popoarelor grecești și latinești. Teza mea de doctorat, *Problemele capitale ale vechii române literare*, Iași, 1937, a elaborat între 1939 și 1947, a fost prima mea operă în care se face, în această măsură și în istoria limbii române, legătura dezvoltării limbii cu dezvoltarea poporului. Începînd din 1948 am cunoscut realizările lingvistice sovietice, care au redactat istorii ale limbii franceze, germane, engleze și ruse ținînd seamă de principiile materialiste dialectice și istorice. Cu toate greșelile din aceste cărți, impuse de fapt de oficialitatea de atunci, care consideră eronată doctrina a lui N. I. Marr drept marxism lingvistic, am putut să extrag din ele ceea ce era explicație marxistă corectă și să profit și de aceste noi lecturi ale mele. Începînd să redactez în 1948 această *Istorie a limbii române*, mă găseam, desigur, mai mult decît orice alt lingvist român mai în vîrstă sau mai tîrziu ca mine, în situația de a explica istoria limbii române prin istoria poporului român.

Cînd de pe cînd eram elev de liceu lucrările de Istoria României ale istoricilor români de pînă atunci, am putut să constat că ei tratau, odată cu problema întemeierii Principatelor, și crearea terminologiei politice, statale, religioase, juridice etc., create cu această ocazie. Era evident pentru mine că a asemenea capitol trebuia să se găsească și în lucrările de istoria limbii române, căci epoca respectivă se caracteriza printr-o considerabilă îmbogățire a lexicului român. Am îmbunătățit aceste capitole din cărțile istoricilor și am dat o expunere unitară pe care am introdus-o în *Istoria limbii române*, fiind obligat în feul acesta să consider întemeierea Principatelor drept începutul unei noi epoci în dezvoltarea limbii române. Mai tîrziu (1956-1962), ca secretar științific al Comisiei pentru studiul formării limbii și poporului român, înființată în 1955 pe lângă Prezidiul Academiei Republicii Populare Române, am cunoscut toată activitatea arheologilor, istoricilor, antropologilor și etnografulor români în domeniul originii românilor (dealtfel urmărisem activitatea acestora și mai înainte și am urmărit-o și după aceea).

M. Ungheanu

poeme de grigore hagiu

ia aminte

stiu cite și încă mai știu cite știu pe urme cu piatra crăpată-n pustiu

imi trag versurile pe față ele mă cred viu devară întotdeauna locul ce nu-s n-o să fiu

ia aminte

la odinuri fără bătrîni se aprinde fitiul lanțului pe fîntîna

sosie

cînd totul pare de carton privești substanță și nu se vede ce cu se cumplinește în balanță

cuvintele acoperă scheletele de animal o nevăzută apă seacă porul de la mal

fac semne mă mai mișc lucid

sosia dorită nu mă mînuiește din vid

nocturnă

vîntul cum bate prin lemne de hanuri prin table galvanizate prin sudurile dintre ramuri

pe coame de blocuri prin hîrții uitate pe dealuri departe prin fîntîni uscate

ciîni îi latră îi suge pămîntul și cerul indealată

vîntul care te mută cu tot cu casa de piatră

otravă balsam

cine face mișcările vorbește cu gura mea cu mine

mașinile nu mă colcă dulăii nu mă latră numai în cap înflăcă mai găsesc uneori cite-o piatră

ceva se pregătește cu mine un fel de otravă un fel de balsam

n-am să știu niciodată ucide invid puterea pe care o am

cădere-n timp

cașa grădina și cîmpul mocneau într-o tainică spuză

singele-nect l-am lăsat să se scurgă pe sub ușa cu piedica pusă

în căldura suportabilă irosit în întuneric cu lumina mică

îl auzeam lipit pe coridoare de-o trandafirie gură de piscică

era secetă era foamele și-n care milenii și an mai eram mai trăiam

încercări de zbor cu eripa lipsă pînă-n tavan

gheb

mă micșorez pe tăcute să te pot duce-n spinare viață rînită mortal în marea încăierare

se sudează oase și singele vase capilare merg în mine insurmi descumpănit pe patru picioare

poți să mai fii citit de mîruntă și grea te întreb

rumegă hrîniuindu-se cu mine fantastical gheb

totuși

se zboară

fantomatici hirurgi de foarte departe cu faate lungi și ascuțite bisturie

caută înțeapă energici atenți tot orbecînd prin materia cenușie

să-nțeleagă să vadă prin celule dincolo de ele

cum se zboară totuși se zboară la stele

deocamdată

m-a-nghesuit uritul cel din afară cel din mine și a cita oară

mă ciocnesc seară de seară cap în cap de trupurile vecine

dacă nu se cere e foarte bine nu e nimic

lasă-l să bălăngăne pe coridoare sufletul pitic

scriem

da scriem a scrie să ne-amintim de morți de cei dragi de cei toți

de cei ce-or să vie și nu poți să-i îmbrînțești să-i scoți să-i tragi de sub roți

scriem de pată bună sau rea

de noi înșine de nimenea

ochiul mărului

fiece amintire care te devoră la trezie la somn oară de oară

ochiul mărului vede cum vii cum te duci mai gol de vedere mai plin de nădăci

el are timp totdeauna mai vechi

ție-ți sare singele negru prin urechi

cineva aduce

arbori înalți cer mai puțin se-ncurcă trenurile pe cîmpu-n declin

fumegînd orizontul vineții deși de pădure seara în umbră mă los mîrosit de-o secure

în casa tăcută neclintită-n peceți și zăvoare

cineva aduce tot mai mult pămînt pe picioare

liniște

ce liniște de parcă nu m-aș fi născut niciodată

stau în pat și scriu cu mina cu trupul de piatră

timp va trece pînă cînd voi adormi

și se va face în fereastră iarăși zi

TINĂRA

Fascinația de fiecare zi

OAMENI, PEISAJE ȘI SENTIMENTE

„În fiecare seară, zice băiatul cu barba rară și ochi strălucitori, cercetez poziția Carului Mare. Când noaptea s-a instăpinit pe depin, iar aerul pe care o vol petrece la munte, pe un șantier deschis ca un ochi spre cer tocmai aici în munții Aninei”. Oamenii care cercetează stelele au și darul poeziei, tu scrii poezii”, întreb (întreb și mă mir de ce-l tutuiesc pe băiatul acesta venit întâmplător la sediul comandamentului după o minge de fotbal, buline albe, buline negre). Poate, se retrage rușinat adolescentul lund mînea pe care i-o dă secretara tehnică a șantierului național al tineretului de la Anina care chiar scrie poezii și care dorește să ni le aducă la cunoștință. Poezii și măsurile venite brigadierii scrie secretara. Și mai aflăm că noaptea pe tre, stelele Aninei dispar, iar din munți coboară ceața fiecărei dimineți, ceață tot atât de obișnuită precum masa la cantina cu ritm de bufet-express. Dar un fapt rămîne — în fiecare anotimp Anina se bucură de stele, ciudată bucurie, ciudată golană, vâlce ca niște copaci, cu acurile stînce, munte de munte legat, întinderi unduite de păduri de fag și brad. Vasile nu e un dur și nici poet nu e. Poate ceva-ceva mecanic auto. Că-n munte trebuie să-ți repari singur utilajul. Nici ursul nu te mai poate ajuta pentru că nu mai e. Pentru că s-a speriat de băieții și a plecat în munți mai adînci. Așa că Vasile e un lucid, un exact. Blond, încrezător, nițel prea încrezător, cu o bluză de salopetă neglijentă bătută de soare și de uleiuri rătăcite, cu un pantalon de tergal fost cîndva verde de Bacău, Vasile e tipul de șantierist nevindecabil, de om care odată intrat în zodia șantierului nu și-o mai schimbă etnu-i veacul. Vasile Vamanu are cu el, pe bordul mașinii, un carnet în care-și notează doar cursele și tonele. Încet, el cîntărește un munte. Uneori l se pare stupid și mai numere tonele și asta l se intimidă atunci cînd el și hărăbia sa de masină sînt umiliți de cupa excavatorului. Cînd cupa se deschide și lansează în benă bolovanul de 8 metri cubici, mașina se cocosează. Iar pentru Vasile e momentul de nesuportat. Cu DAC-ul său a străbătut patru anotimpuri și se pregătește să mai urmeze încă patru. Dacă le

va absolvi și pe acestea va mai încerca, poate, încă patru. Așa va intra, dacă n-a intrat deja, Vasile Vamanu în categoria șoferilor de elită. Dar nu cu ironie zis, ca la Suksin, ci pe-adevărata, chiar dacă Vasile e modest și n-are acea supersensibilitate de suflet care să-l facă a se crede „al mai extra”. Vasile Vamanu urcă în fiecare zi muntele, de 10 ori pe zi urcă muntele și tot de altele ori îl coboară, urcă un munte pe care îl topește, pe care îl mîșorează pe zi ce trece cu obișnuința unui țaran ce-și taie cu sudoare și conștiințiozitate iarbă bună de coasă. Ar părea monotonă munca lui de la Anina, dar nu e decît palpitană. Decît, minimalizarea cuvîntului „palpitan” pentru că acolo în șantier e ordine de zi și începe ca orice stare-sentiment cu o anumită mișcare ce aparține muncii pe care numai un om tînr și solid moralmente și sufletește o poate susține. Și acest fapt curge și din situația că pe șantier au venit în numai un an sute de oameni din toate părțile țării și înăși cunoașterea lor, împrietenirea cu ei, cu fiecare din ei înseamnă trecerea orizonturilor unui nou univers, permanenta și emoționanta reintrare într-o lume mereu nouă și în prefacere. Vlad Anton a venit pe șantier odată cu prietenul său Constantin Drăgusan. Amîndoi brașoveni, amîndoi n-au de-a face cu nostalgia. Munte color, munte lăptos. Aproape că le vine greu (fără ipocrizie) să creadă că s-ar mai simți tot atât de bine ca înainte dacă ar mai șoferi pe șosea de asfalt cu balustrade, indicatoare, pietre kilometrice, stații de deparan și de combustibil, agenți de circulație. Le face plăcere expresia „să răsorni muntii”. E veche în vorbirea noastră această expresie și nu-i doar o metaforă. Un om care răsornă muntele, se vede treaba, ar fi existat cîndva. Altfel, suprema vorbă despre suprema faptă a omului de la noi — „răsturnarea unui munte” n-ar fi putut exista, n-ar fi putut dăinui în vorbirea oamenilor. Acum răsturnarea unui munte e o chestiune concretă, cotidiană, dar tot sub semnul formidabilei puteri omenești stă. Se spune despre Jan Panait, din Galați, că dacă șantierul ar avea încă nouă ca el (cu el 10, deci) și 10 buldozeriști asemenea, dărmarea muntelui Tilva Zinei ar deveni o treabă de rutină. Intr-un an de zile. În rest totul ține de metodologie și de binecunoscutul sentiment de șantier care se numește entuziasm. Noi îl mai zicem și dăruire de sine, punem totul sub semnul virteii de bronz. În fond nu e decît mult cotidian, obiectivarea (ținînd doar de noi cei care scriem. Oamenii tineri de la Anina trăiesc cu ideile mari și profesează faptele mari. Veniți de la sute și sute de kilometri, veniți din cele mai îndepărtate județe. La Anina uim-

rea bate cote constante și e singura care nu intră nicicum în albia obișnuitei. Pentru că faptele sînt în creștere. Ca apele Dunării la ploile de iunie.

UN DIALOG TIMID

- Gheorghe Silion, lăcătuș din Birlad I
- Ion Tăbuș, sudor la I.R.E. Birlad I
- Petru Ulpian, lăcătuș I.M. Vaslui I
- Gheorghîță Păduraru, lăcătuș Vaslui, 24 ani I
- Eugen Mihăescu de la ziar, zic și le în-tind mina. Ne stringem miinile. Imi dau seama

Eugen Mihăescu

Continuare în pag. a 6-a

mircea stâncel

Avram Iancu

Din sine spre sine vine Bărbatul de piatră Arcul piciorului odihnit în puterile vâului și pieptul lui colină de soare dar umerii lui șiruri de stînci ieșite în Apuseni pe vremuri de ceață: imagini romantice îndemnuri și teme. „Ultași-vă pe cîmp, românilor (...)”

Și spuse de-odată Cuvîntul cu graiul adînc răsădit Cuvîntul cel mare și cel demult așteptat și ne mulțumeam cu sunetul ce parcă venea de pe alte tărîmuri și totul se schimbă la rostirea dinții în trup ni se născuse o minune puteam mirosi trandafirul garoafa și crinul și flori le numeam pe toate într-un buchet din ce în ce mai rotund pînă cînd din el sîrise formă nouă inimă contur bănuț mai mult așa cum bănuiești că dincol' de Munți, de Carpați se cade să fie cîmpia etemă. Simțeam florile de pară ar fi vorbitoare și chiar roșeam la gîndul de ele iar cînd le stringeam pentru Buchetul Mare zburam mai mult decît aș fi fost pasul meu ca șotim cerească acviliă.

Libertatea în casa din față în timpul păgîn împletește firul de aur cu cel de argint

ion rușeț

Interiorizare

Tăcerea cu un șerpe înoată în oglindă, Și orbul se înecă în lacrima seacă... Ai înmulțit blestemul și stea cu stea aprînt, Doar pleoapa ca mormintul în urma lor să cadă.

Cuvîntul mă sîrute. El poartă cornea-n miez; Și nyme după nume se leopadă în carte, Iar focuri mari de glasuri se-aprind unde șerpe O apă ne-ncepută în fluviile moarte.

Pîrg

Amiza mea, ești golul venirii în deșert; Via de somn așteaptă în gînduri desfrunzite. Ucidem cu o piatră de veacuri să te iert; Cînd singe în feroastră va cerni, tu deschide I

Pe drumul indoielii străinul te-a ales Să-ți duc în palme setea muștrărilor păgîne. Dă liniștea din ierburii în pîrg și la culme De șapte ori o secer și tot la fel răme.

Julian Neacșu

pentru alte cămăși ce vin pe trupuri de ceață, roșu se naște doar în marele somn pe fire dar tristețea e singurul trup ce pîndește cuvîntul Libertatea astel îți face mormint cu genele și cu miinile albe după legi neînțelese din firul de aur din cel de argint.

De spaimă și singură e Libertatea în case cu ferestre spre cer și inima ei neschimbătoare ce țigul demuț și-l făcuse nimic n-are strîmb nimic n-are prisos numai otrava îi sade deasupra ghilobină pe bîdarul cu miroas de vremuri pierdute demuț în căsă demuț.

Ea nu are timp să privească spre sine florile grădinii împing parfumul prin zid spre libertate și n-are timp de parcă ar duce cămășii la etaj și sută ori asistă în agora la cuvîntul întins al bătrînilor oratori zăua e scurtă cît să privești pe furii înspre piine brațele ei slăbite împletește firul de aur cu cel de argint și parcă gresii ar duce cu roaba de lemn cu esii de lemn.

Bărbatul potrivit și-o vrea demuț copilărie doar în vise cu Ea acum că altă cale își-alese dar Ei îi pare ziua mai grea de cîl noaptea zăua e doliu — culeare ascunsă.

Și vară e doar cînd ride Ea, Libertatea subit lipăvesc din obrazii Ei zăui

în lumea brusc se împarte aripa tinerii vin să treacă marile riuri. Potrivă O vrea dar la gîndul numit căii lui obosesc la gîndul întoarcerii în legie creșterii și-ale descreșterii

De toate făcea Libertatea cu multă ușurință și toate ieșeau desăvîrșite, singurul lucru rămas necreat de miinile Ei

Libertatea în casa din față în timpul păgîn împletește firul de aur cu cel de argint

Șir

Tirziu în stele, seara, cînd penele ard Purtăm în ochi deșertul, iar prin deșert străinul. Cu-aceiași somn, spre margini, de line mă despart Înălțîrimindu-ți piinea, însingîrindu-ți vinul.

Un țipăt rupt din veghe și pleoapa s-a deschis; Prin lucrurile cheii un orb lumina-și cască Și-n două șiruri nînce la nesfîrșit în vis Cu guri rînite sfîncii vin urma să ne-o pască.

Miracol

Cuvintele ard cu beteala țesută în păgîn, Căluții de ceață au gura tivită cu jar. O zîcă culege urzici, păpădii și pătăgini; Din coșul de vreascuri lăcustele gîndului ser.

Ce blind și-ți tărîmul, zeită cu poala de cretă; Fă-mi podul de aur pe călele negre să trec; Învrîte-ți inelul pe partea de lume secretă Și-n plînsul culorii dezleagă pămîntul întreg I

marius vulpe

Cîntec de bufon (27)

plin de grijanii casc gura la sfîntele împărățanii cu azimă și vin mă-ndeamnă prihana scaldată din gros in venin rapace vîrsta îmi pipăie gîtul încet dar tenace luminarea de clor lucește amencică floare-ntr-un vast abator unde satana e darnic cu dreapta cînd stînga îmi stormone rana numit sint de tobă eroi fugîrind să dau minții o garderobă s-o am la spaț de-oi fi înălțat pe un tron de cîlău sugubăt

Cîntec de bufon (19)

în auz picură verbul mofluz chemarea gingavă foșnește-n tulpina de-avagă nu preget s-o prind pe noapte de deget și sint doar logodnic cu zîmbetul șters și nerodnic orele foste amante s-au gătit cu zăpezi elegante ceva m-a piscat gîndul se biblie beat și-n hăul vampir încet nesimțit mă dejir

Cîntec de bufon (16)

spinzurat între hoști era păzit de astrogați cîții asto-ntr-o cote fără cuvinte sau moarte pe loc deveni de lemn un fel de țîntă ori semn trecu unu și mă văzu mă luă și-n cap mă bătu de-ajunse îngropat pin-la briu lingă un lan de secură ori griu pasămite eram o sperietoare de ciori și alte viețuitoare țepăpn rămas într-o doară seara se-ncepe lăptoasă și chioară pe ochii tăciuni ce sar din orbite nebuni

Cîntec de bufon (32)

degeaba stăruie abuzul din mine să-l năru fără de voie exist doar împins de nevoie desigur că-s darnic patronul sint eu și-mi sint și paharnic de-aflăa girbace spinarea-i fără odihnă și pace n-am fard de bine, de bani, de nume-bastard dar lucid cum prind cîte-o noapte o și ucid trăgînd-o de plete așa mă distrez pe-ndelete

Cîntec de bufon (33)

am părăsit lumea largă pe targă e odihnit' retina-i dosită sub stor și fruntea adormea-n uitare adio galopuri barbare mi-e limba frînghie urechea-i închisă de vie adio iubiri de cenușă urc ultima treaptă trec ultima ușă rămîne în urmă pe păgîn gîndul de aur ascuns prin paragini neistovit caută miezu-n cuvîntul smîntit adio prieteni vă spun eu mă depun

televiziune

tv

„Limba noastră-i o comoară”

Cunoașterea limbii și literaturii române, o îndatorire patriotică este titlul unui reportaj Tv. realizat în tabăra de creație literară a elevilor de la Moeroeni, de fapt o anchetă tematică în rîndul redactorilor revistelor școlare este trecut doar numele redactorului Cornel Armasu, noi ne vom opri asupra celui care a fost în fapt realizatorul emisiunii: Nicolae Nicolae. Profesor de limba și literatura română, autor de manuale pentru ultimele clase, acesta s-a arătat a fi și un excelent reporter, contradicțînd prin dezvoltarea și expansivitate imaginea desuetă a omului de la catedră, rece, academic, posomorit. Înainte însă de toate aceste calități de „compur”, Nicolae Nicolae are știința de a găsi întrebările care să provoace răspunsuri, pentru că din celelalte auzim și citim destule. Astfel, ceea ce ar fi putut seama cu un extemporal formal, a fost pînă la urmă o dezbaterie aprinsă la care au participat deopotrivă elevii, profesorii și... doi scriitori, un poet și

un critic, Romulus Vulpescu și Costin Tuchilă. Ideea de centru a anchetei a fost modul în care se învață limba și literatura română în școală. A reieșit că româna trebuie învățată nu numai în orele de română, ci și în cele dedicate tuturor celorlalte obiecte: matematică, fizică, filozofie, geografie etc. Cum, fericit s-a exprimat Nicolae Nicolae, „profesorul de română este, în primul rînd, profesorul care predă în limba română”. Că nu se întîmplă așa, știm prea bine, ascultîndu-i pe profesorii care se simt foarte bine între necunoscutele de gradul trei, dar abia leagă și dezleagă o frază. Între elevii unor asemenea „profesori”, pentru care limba română nu contează, se numără și crainicul sportiv „ambidextru care lovește mingea cu ambele picioare”, și reporterul care se chinuie să descopere lumea cu un vocabular de două-trei cuvinte, și cîntăreța care memorează texte inepente... „Dacă aveți greseli de ortografie în enunțul problemei, vi se scade nota?” Întreabă profesorul de română și eleva căreia i se adresează mai că nu pufnește

în ris. Auzi vorbă? Păi ce, profesorului de „mat” de asta-i arde? El fuge repede la rezolvare. A adunat bine 1 și cu 1, zece, ce dacă, peste ani, elevul va spune că „1 și cu 1 e 2” și că pe stradă „e multe mașini”. Important este să le numere. Din păcate, asemenea profesori „de științe”, victime ale aceluiași sistem de predare, au dificultăți cu limba și literatura română, de aceea soluția nu este numai să-l a-tragi, să-i convingi să se preocupe de cum scriu și vorbesc elevii în orele lor, ci chiar să deprîndă ei înșiși subtilitățile ortografiei și gramaticii românești.

Cît despre literatură... Cîți dintre profesorii de chimie, de fizică sau de sport își întrebă așa, într-o doară, elevii, despre cărțile pe care le-au citit? Foarte puțini și, dintre aceștia, majoritatea în vîrstă, trecuți prin alie școli. Există la unii elevii chiar tendința de a disprețui cuvintele, propozițiile, frazele, ei se exprimă ca și cum ar completa formulare birocratică: „prof. luat cas” sau „prof. mers diriga” etc. Iată deci că în afară de diferența de formă între „prof” și „profesori”, mai este și una de conținut, elevii „profilor” fiind mult mai numeroși astăzi decît cei ai „profesorilor”. Fie ca și cu ajutorul unei asemenea emisiuni și al unor profesori ca Nicolae Nicolae, cei din urmă să ajungă la cei dinții.

plastică

p

Debutul anonimului?

Galeria „Cenaclu” de la Hanul cu tei are un statut pe cit de generos în deschideri, pe atît de modest în împliniri. Spun aceasta, dacă îmi este îngăduita o părere, din două motive: situaerea „săliței” de expoziții într-o mai mult decît pitorească zonă a Capitalei, ce l-ar fi putut conșeri, în alt context, un plus de atractivitate, este, de fapt, s-focată de bazarul comercial din jur și, fatalmente, de structura și interesele celor ce-l frecventează. Popasurile „de relaxare” ale celor ce-i trec pragul nu sînt în măsură să ofere expozițiilor satisfacțiile unei sincere confruntări publice, nicidecum o certificare a vocației sau talentului lor. Al doilea motiv este de natură mai pronunțat organizatorică. Destinată aproape în exclusivitate debutanților, mirajul primei „personale” se sînge treptat într-un soi de „five o'clock” oarecare, cu rufe, prieteni și colegi mai mult sau mai puțin entuziaști sau măgulitori, peste care, eventual, flutură verbele circumstanțiale ale unei tutele critice venisitoare. Rutina unor asemenea formule de lansare transformă o speranță a afirmării publice într-un cenușiu debut al anonimului! Resursele de inițiativă ale conducerii

U.A.P., ca și ale unor tineri critici știm că nu se limitează la atît. Generozitatea programată a celor ce au consacrat Galeria „Cenaclu” tinerilor artiști plastici trebuie împlinită pînă la capăt, instituția debutului putînd că-păta astfel autoritatea și dimensiunile necesare afirmării convingătoare a valorilor, ce își reclamă dreptul la existență. Nu face excepție de la o asemenea aspirație nici prima expoziție a Martei Dimitrescu, absolventă de anul trecut a Institutului „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca. O sumară prezentare de date din biografia artistică și cîteva considerații aparținînd criticului Horia Horia intr-un fel de catalog-afîș prins de oblonul ușii de la intrare sînt singurele mărturii ale debutului artistice clujene pe simezele bucurstene. Și, dacă ai norocul să afli această ușă deschisă, așa cum o indică programul normal de funcționare: 10—18, dar numai aleatoriu respectat, descoperi în cele 20 de gașe (plus vreo 4—5 pasteluri în ceracolor) o prezență artistică jo-vială, chiar exuberantă în exprimare. Ceea ce ne indică, de la bun început, un exercițiu cromatic stăruitor, dublat

de o dezvoltată manualitate în reclă-direa universului imagistic, pe care artista îl etalează caledoscopic în versiuni a căror individualitate rezidă toc-mai în tumultul coloristic ce le animă. Situaindu-ne într-un teritoriu de forme perfect descriabil, Marta Dimitrescu nu ne pune, totuși, în fața a ceea ce în accepție tradițională numim peisaj. Dealurile ei — motiv polimorf al unui demers plastic sublimat — sînt, în fond, proiecții în peisaj ale unor stări de spiri-tualitate. Este, dacă vreți, o tenta-tivă de obiectivare prin recompunere imagistică a unui orizont subiectiv. Asistăm la 20 de oglindiri, în materia elastică și sensibilă a memoriei afective a artistei, a unui modul peisagistic reimaginat, la nesfîrșit: spațiul coinalr subcarpatic. Nu precizia obiectivă a detaliilor ne-a reținut (ele ar deveni plicticoase, dacă artista nu ar atribui culorii dreptul absolut de comunicare a mesajului său plastic), după cum nici virtuozitatea stilistic-cromatică nu ne-a atras în-deosebi, cît franchețea acestui tip de exprimare. Realitate ce ne-a amintit înstricuta, tot în planul picturii românești contemporane, cunoscutele cău-tări ale lui Horia Bernea. Două exper-riențe, una definită, cealaltă în cău-tarea unei definiții a propriului drum, dar al căror pretext formal-obiectiv le unifică. Considerație ce o așezăm în încheie-rea acestor rînduri, drept semn al în-cederii cu care însoțim începutul de drum al tinerei pictorie clujene.

Corneliu Antim

FANTASTICUL, DIMENSIUNE
A PROZEI SCURTE ROMĂNEȘTI

ALEXANDRU
MACELEONSKI

V. Cazul „ornitologului” Pandele Ver-
gea (4)

A „filosof” în mar-
gina aberantei pasturi
vizuale acțiunea de „in-
nobilare” a regulii
lucru în ficțiune, angaja-
rea sa ca factor biolo-
gic determinat, în
respectiva acțiune, pen-
tru Pandele Vergea
echivalează și cu aban-
donul, întrucât, în teri-
toriu miniat al
pseudouridității, în-
tră în funcțiune una din
dimensiunile frapante proprii himericului
macedonkian, sesizabilă, de altminteri, și în alte
locuri din proza scriitorului (ne amintim și de
cazul lui Nicu Dereanu). Ne referim la fetele
pe care li se joacă grotesc-dramatică lui convin-
gere că este posesorul unor vaste cunoștințe
științifice a căror eficacitate practică, la nivelul
aplicativității pe care o purtăm, nu compie, nici
un dubiu. De aici, firește, decurge modul său
absolut deformat și deformat de a interpreta
fenomenele științifice, trăgând totul pe făgașul
unei viziuni heteroclit-abracadabrantă, Diletan-
tismul flagrant, convertit în exacerbare genia-
loidă, proliferată în imagini de o amuzantă
monstruoasă:

„Care lucru îi este nepuținos lui Dumnezeu?
Dacă n-a făcut oameni cu două capete este că și
cel pe care li l-a atârnat greu. Cît despre zăpzi
zgrîpitori, dacă astăzi li s-a pierdut rădăcina, este,
poate, că de sus ce vor fi zburat se vor fi răcit
în cer și vor fi rămas acolo.”

Recursul la argumentul apocrif, în ordinea
lipsei lui de suport științific, se face cu inflexi-
bilă siguranță de sine, la modul „ologic”. Tot
așa — meditează mai departe Pandele — pot
știa, că în vechime, și despre alte paseri, căora li
se ziceau fenixi. Penele lor străluceau ca
fețele curcubeului, și fenixii aveau vieți în sute
de ani, iar cînd li se apropia sfîrșitul ele se
aruncau singure în flăcările vântului albat, și re-
nășteau mai frumoase din chiar cenușa lor.”

Urmează, firește, „critica” legendei invocată ca
argument peremptoriu și concluzia incontestabilă
ce se desprinde de aici: „Inchipuirii și basmele să
fi fost oare și vorbe ca acestea? Vergete își zicea
că nu se poate, fiindcă mîntea omului nu e în
stare să nască ceva nimic în afară de ce a fost
sau din care are să fie. Deci, cam ce fel de minune
afară din cale ar fi ca, într-o bună dimineață, să
se ivească iar unul sau doi fenixi ori alfel zăpzi
zgrîpitori — dintr-o curcubă sau din alta?”

Asadar, la polul opus al metafizicii demur-
gice a eroului emnesian și satanismului
magic al celui caragealian, eroul fantastic ma-
cedonkian nu se distinge de credința că pentru
el imposibil nu există. Pasă-mi-te, mîntea și
capacitatea lui de acțiune, nepuținos, pot în-
vinge necunoscutul, asumându-și integral, trans-
formându-l, după propria-i voință, în faptă pal-
pabilă. Nu de dileme metafizice ori de neliniști
sufletești pricinuite de misterul existenței este
atînt Pandele Vergea, ci în exclusivitate de aban-
donantă ambiție de a demonstra că în pofida reali-
tății acreditate de evaluarea obiectivă a faptelor,
el nu este nici pe departe un ins comun și cu
atît mai puțin un ins condamnat eșecului total.

Pragmatismul hilar-genialist îl stăpînește întreaga
ființă schizoidă. Fantazmaticele construcții
mentale din timpul cit stă, în odaia închisă,
cu perdele trase, cuprins de o delirantă exaltare,
în prezența zgrîpitorilor kezarzo-krăiești, nu pot să
arunce pe Pandele în „paradisul” visului
populat de imagini proprii de înfrîngere miracu-
loasă. Procedura „amalia” a Antichității și a
Eului Mediu ne-a obisnuit adesea:

„Iar tot numărînd și respirîndu-și galbenii —
Vergea, apucat de noapte, nu mai ieși din casă.
Mai fericit ca de obicei, somnul îl fură repede.
Iată, cu cît înzestrat în secolul lui, în țara
viziunilor — alurările minții îl făceau să-și pară
că reînvețe viața; și este tot dînsul, deși, dacă
s-ar fi cercetat bine, nu s-ar mai fi aflat același.
Simțea că și se întîmplă ceva nefiresc, pe care
însă nu-l înțelegea. Tot ce știa era că halnele i-
se subțiază pe corp, că și se zdronește, că-l lașă
în pielea goală, și că un fel de picoteli încep să-l
înțep.”

Se cuvine să remarcăm perceperea nuanțată,
cu adevărat complexă, a fenomenului. Guvernat
de eul uman, în fața visului incipient, Pandele
are încă o atitudine interrogativă față de ceea ce
i se întîmplă. Nedumerit la început, pe măsură
ce fenomenul capătă consistență fiziologică, el
iese capabil a evalua cu luciditate tot ce i se
întîmplă; ceea ce-i acordă șansa trăirii „consti-
tente” în spațiul vizual al adevăratei existențe
bucurii („Ha! Ha! — pricepea, în sfîrșit, ce se
petrece. Răbda durerea, o binecuvînta chiar.
Erau fulgi, fulgi ce aveau molicinele catifelei,
fulgi galbeni și cenuși și creștea, ce se înmul-
țeau, ce-i acopereau picioarele, ce i se urcau
pe piept, năvălindu-i în spatele urechilor și
sfîrșind prin a-i cuprinde obrazul, prin a-l cucerii
întreg”, deși teama pricinuită de gîndul că dato-
ritul cine știe căror nefecitate capricii ale desti-
nului s-ar putea să devină gîină și nu cocos,
curcă și nu curcan, și îl apăsă cu toată greutatea
„O curățare îl neliniștea cu toate acestea, și
răsuflarea i se îngreuna. Se va face el gîină sau
cocos, curcă sau curcan? erau întrebări la care
nu putea să răspundă — cel puțin deocamdată”).

Temerea se dovedește îndată, neliniștelă și
ardentă dorință a eroului nutritiv în momentul
halucinant-paranoic de contemplare a zgrîpitorilor
kezarzo-krăiești se transformă în „realitate”
triumfătoare, căpătînd forme de manifestare cu
adevărat magnifice. Viziunea de basm feeric
turburată de ironia dramatic-grotescă conferă in-
solitului moment fantastic o identitate scocantă:
„Și fulgii i se scuturau, erau înlocuiți cu pene,
dar cu pene strălucite, de aur, de argint, de pene
cu nu s-au mai văzut... ochii i se rotîneau...
gura i se ascutea, se schimba în cioc... pieptul și
spatele său luau alte forme: se pomenea că dă
din aripi, iar la urmă, tocmai cînd se dezamă-
duia, se hotăra și strîbute cocoșești înlocu-
iau fără veste pe cele vechi.” (s.n.)

Marele triumf trăit de eroul nu întîrzie să se
arate, Pandele Vergea-cocșul fiind expresia su-
premei împliniri a sublim-paranoiciei aspirației
existențiale aparținînd lui Pandele Vergea „ornito-
logului”: „Cocos, se simțea, cocos din tîlpi la
creștet. Cocos cu totul și cu totul de purpură, de
aur, împintat și încălțat, cu glas de trîmbiță,
oculii de puică, de gîini, de bibilice, de curci și
de gîste... Ha! Ha!... și toate i se supuneau, îl
chemau, se uitau la el gales și cu jînd.”

Straniul episod se încheie, memorabil, cu
orglia scenă în care însușirile cocoșești ale lui
Pandele cunosc desăvîrșită împlinire:

„Sufărîța trupească pe care le-o pricinuia (pă-
sărilor) cu năprăncina lui, i-o răbdau. De la din-
său ar fi vrut să îndure de zece ori mai mult,
s-ar fi supus să se sfîșie, să se rupă, să se lăce-
să și dea suflarea sub dragostea lui. Ha! Ha! —
și el luîndu-le la muștrulă, pe cite una, una,
le coperea pe toate cu aripile și, de dragoste prea
multă, le ciocnea în capete pînă le singera, le
făcea să-și piardă moturile, se repezea apoi prin-
tre curci și gîste, siluia pe unele, și, cînd le în-
coltea, vedeau pe dracul, nu scăpau cu una cu
două.”

Nicolae Ciobanu

istorie în imagini a literaturii române contemporane

Văzută de
Ion Cucu

Trei secvențe de la aniversarea octogenarului Șerban Cioculescu: 1. O privire către disci-
poli; 2. Împreună cu D.R. Popescu; 3. Trei generații ale familiei criticului

Marea lovitură

Pînă la urmă vom folosi arma cu tun-
netă strîgît sergentul către colegul
său. Unde s-a mai pomînt să găsim
serpent și să nu faci altceva de luni
întregi decît să escaladezi acoperșii din cauza
unui motan demonic. la binoclu meu, privește
le l uite-l cum stă la soare și nici nu-i pasă
că nu așteptăm de atîtea ceasuri în turia asta
ca bufințele. Pentru o astfel de reabă era
buni și niște soldați; de ce ne-or fi băgat pe
noi în afacerea cu motanul?!

— Tocmai pentru că e important urmărirea
în sine, explică al doilea sergent, iar mie, unul,
îmi place mai mult ce facem acuma decît orice
altă misiune. În cite dimineați n-am fost fericit
să văd cum răsare soarele și să observ apoi cu
ochiul liber cum vicleanul motan trecea de pe
un acoperș pe altul ca un artist de circ de
mare clasă.

— Eu cobor, spusese primul sergent, la telefo-
nul din spatele catedralei să-l informez pe Ma-
ior. Cînd se întoarce gîfînd din cauza celor o
sută de trepte se rezemă cu spatele de balu-
strada înaltă și rămăsește tăcut minute în șir.

— Ei, ce-a spus seful? întrebă colegul care
nu se mișcase de postul său.

— La telefonul de la birou n-a răspuns ni-
meni. La telefonul secret mi-a răspuns o voce
subțire care a întrebă din ce loc poate fi ob-
servat Maciste și după ce i-am spus, mi-a în-
chis telefonul. Crezi că e bine c-am divulgat
poziția motanului unei persoane străine?

— Dacă a răspuns la telefonul secret, perso-
na străină cum spui tu, cunoaște misiunea
mea și se întrecînd, așa că nu te mai frîmînta
degeaba!

— Unde jumătate de oră, un tazi ori în
stația din fața catedralei și în mai puțin de
trei minute o fată blondă cu o sacoașă vîșnie
leși din casa noastră pe terasă, iar cei doi ser-
genți rămăseră uluiți de această vizită.

— Mă numesc Nora și sint prietena lui Ma-
ciste, se recomandă tînăra blondă; i-am adu-
șoarea de mincare. Dați-mi binoclu! În clipa
aceasta Maciste, care se întoarce pe acoperșii
turnului dinspre răsărit, se ridică și se întine
cît o jirebie, apoi se întoarce cu fața spre turia
catedralei și cînd Nora — făcîndu-și palmele
plînie — îi strigă, Maciste îi recunoscu vocea.
Coborî veriginoasă și abia se desmetăse cei doi
sergenți din surpriza apariției Norei și a ame-
teculei ei în misiunea lor, că motanul și apăru
pe terasa înaltă a turlei.

— Unde mi-ai umbrit de-atîta vreme, odată
la prietena ta? — adușoarea bun, bun, să
mădînt tot și să facem o plimbare pe urmă.
Pe cînd Maciste, rupt de foame, înfuleca de zor,
cei doi sergenți scoaseră din ramie două plase
urșate dar pînă să apuce a-l înduși pe Ma-
ciste, acesta dispăruse pe scări, iar Nora supă-
rată îl acuză că nu are voie decît să-l urmăre-
ască, nicidecum să-l rețină. Apoi coborî și ea
vol-virtze și sergenții rămăseră bosumflați pe
terasă, urmărînd-o pe Nora care mergea cu
Maciste alături pe trotuarul din fața catedralei.
Cînd ajunseră în fața Băncii naționale intrară
și nu mai țesură de acolo decît după citeva ore.
Unul dintre sergenți, nemăsurător de atîta mis-
ter coborî din turia și, cu un CEC în mînă,
intră în clădirea Băncii și se așeză la una din
numeroasele mese pentru a completa un for-
mular de restituiri. Scria cite o literă la mari
intervale de timp și urmărea ce se întîmpla cu
Nora și prietena ei. Blonda stătea de vorbă
cu o tînără de seama ei, iar Maciste nu mai
știa ce să facă de atîtea mingieri, fiindcă toate
funcționarele își abandonaseră masinele de cal-
culat, securile, hirtilele, silourile cu cernelă
neagră, iar șeful serviciului neavînd încotro
primea năuc peste ochelarii fumurii grabă cu
care fiecare subalternă a sa făcuse să treacă
măcar o dată degetele prin blana uragului mo-
tan. Maciste le privea drept în ochi și torcea
monoton iar ele sporăduiau și din cînd în cînd
se adresa pe rînd sau toate deodată Norei,
cerîndu-i permisiunea să-o viziteze pentru a-l
revedea pe Maciste. Sefu însuși se apropie de
citeva ori de motan fără a-și permite să-l at-
tingă, dar se vedea că-și fusese încercat și el
și aida în casă un asemenea exemplar cald.
Surpriza și incitările tuturor erau alit de mari
încît le în momentul dat uită să se gîndească
cînd, iar acesta se plimba prin fața caselor de
bani cu ușile vîșnate, ridicîndu-se în picioare
și cercetînd ce era în interior. Publicul însă,

care atusea înțelegere la început față de acele
scene cu mingieri dușoase, nu mai susținea
atîta pierdere de timp și mai multe glasuiri ner-
voase, unele chiar grosolane, solicită inter-
venția severă a șefului pentru a-și pune func-
ționarele urgente la treabă. Cînd Nora își luă
rămăsună de la prietena ei se trezi că-l lipsea
sacoașă vîșnie, iar Maciste dispăruse fără a-l
observat nimeni, pliciat se pare de atîtea dră-
gălenii. Nora își zîmbind și-i promise pri-
etenei sale că va reveni cu Maciste. Sergentul
ieși, fără să fi observat nici el cum dispăruse
motanul și cînd ajunse la colegul său în turia
catedralei îi puse în fața ochilor o fotografie
a băncii.

Maciste luă autobuzul 3000 și cu toate că pu-
tea fi înghît în orice clipă de urmăritori săi,
ajunse la vila Norei, așeză sacoașă pe patul din
camera ei și lăsa deasupra-i un bilet scris cu
verzele: CRED CA ATIT ION-PUBLICISTUL,
CIT SI VASILE SINT DESTUL DE STRIMTO-
RATI. MAI CRED CA NICI MAJORUL N-O
DICEA SERALUCIT. AI GRILA DE FIECARE
IN PARTE. Apoi semnă: UN HAIDUC MO-
DERN.

Nora colindă tot orașul, necolind nici un ma-
gazin, încît ajunse abia spre seară acasă. Tatăl
ei sosi în ziua aceea însă mai devreme și cre-
zînd că fiica lui doarme, intră în camera ei și
găsi biletul, cercetă sacoașă, apoi se deplăși la
casa lui Gherman și împreună cu sacoașă vîșnie
lăsă un alt bilet pe care scris: IMPARTITI
FRĂTEȘTE! Semnă: UN VECIN ATENT.

A doua zi toate zărele de seară relatate despre
senzaționalul jurt de la Banca națională,
Maciste își făcuse rost de o mie de coli și se
pregătise să-și scrie memoriile în răgăzul ce-i
va fi dat de către următorii săi.

Gheorghe Pițuț

Fascinația de fiecare zi

Urmare din pag. a 5-a

am căm cu ei două elemente comune: sintem cu
toți moldovenii și purtăm căști de protecție. Cu
deosebirea că a mea e albă, ale lor sint gri.

— Si nu vă e dor de-acasă? întreb ca un bun
cunoscător al vechic aglomeratelor trenuri de
Suceava, Botoșani și Iași.

— Nu, zice Tăbuz și își miște ochii, parcă
ar zice „Ce întrebare-i asta? Adică cum să-l
întreb cu cîciorul. Monitorii sint în plină zi
de muncă. La turbină e mai liniște. La ma-
drinat zgomot și mai redus. Paul Zlătan, șeful
echipei de montaj turbine are școala Turceniilor
și a fost și la Rovinari. Nici că-i mai trebuie
alte diplome. Constantin Manole a luat cea
Aninei venind de la Canal Dunăre-Marea Ne-
agră. Costică a lui Gălușcă, lăcătus din Botoșani
a intrat și el în echipă, prietena lor făcînd un
ocul pe la Reșița. A venit pe șantier din curiozi-
tate Manole a ajuns pe șantier la indemnul unui
vîr de la Borzești. Adrian Igaș tînde să-și facă o
echipă a sa, o echipă formată numai din băieți
veniți după prietena și staturile lui. Deci: Va-
sile Pantea, Marcel Tripon, Mircea Moruț, Ion
Avram. Deocamdată Pantea, Moruț și Tripon
lucrează la cazane. Deocamdată ei lucrează la
montarea unei mari turbine și au trecut cu
bine o adîncă emoție: aducerea pînă aici, în
munte, a generatorului — piesa inimă a ter-
moentralei și montarea lui în regim de mi-
ron, nu se admite nici o deviere, nici o gre-
șeală, nici-un fir de praaf, nici un fel de vete-
zomanie, nici un fel de contratimp. Îi așteaptă
a doua emoție: pornirea generatorului cu abu-
riri de la cazane, care cazane vor fi pline cu
apă adușă de la Gura Golumbului-Miniș (cînd
vorba de Miniș ne aducem aminte de aced
podgorii și acel vin de viață lung care-i poartă
numele, dar, aflăm, nu e decît o simplă po-
tîrivire de nume), care apă va fi încălzită cu
șisturi bituminoase de sub munte, care munte
pare a fi dărîmat ca un lucru netrebuinc.

— Si e? zic eu.

— Care e? se nedumereste lăcătusul Ulpan.

— El, băieții de la județeană U.T.C...

— Așa, se luminează Silhon. Ne-au dat cite-o
coală formată din șapte moldoveni. Apoi actele
obisnuite cînd pleci dintr-un loc de muncă.

— Si în 28 februarie 1982, zice Tăbuz, ne-am
înființat totu patru aici la Anina.

— Cum vi se pare aici?

— Îmi place zona asta de munte.

Nu mai pun nici o întrebare. Dialogul nu se
leagă. Ce poli află, strîind hînd, într-o discu-
ție purtată cu patru oameni deodată. Doar date
buletin. Poi însă ghici, or, ghicitul nu e în
e cele mai bune relații cu mine.

PRIETENIA — SENTIMENTUL DINTII

Eu sint tînăr, Petre Pascu e tînăr, Adrian Igaș
e foarte tînăr, Miron Roman e la fel de tînăr,
Costică Manole e abia lăsat la vîr. Sintem
mulți și tineri linga turbina de 330 MW a ter-

Lucian Teodosiu

NUMELE POETULUI

Începu Lucian Teodo-
sian să scrie dintr-
un impuls natural al
stărilor reflexive: Pla-
netă la marele bal, manuscrisul
pe care ni l-a trimis, e un jurnal
existențial, pudic, o autobio-
grafie lirică eocenă. Într-un
anume sens, căci probează orga-
nizata recursului în poezie al
omului modern angosat de as-
pectele entropice ale traiului cu-
rent, eșențial. Accentele de
autenticitate ale poeziei lui Lu-
cian Teodosiu, trăvabile în mai
multe poeme lungi și discursive,
sint o urmare firească a trans-
cripției fidele a angoselor exis-
tențiale: „...o parte din această
riață / singura care ni s-a fost
dat / am purtat scenelele cu-
vintelor / într-un scriu / cu role
de magnetofon / entropii făcînd
praf / dicționarul limbii române
literare // cinera ce se credea
destin / (fîndcă învîrtea la o
morișcă) se uita într-un ziar și
holdra / iată fierbîntele semn al
actualității / hoc vob, sic iubet
// (b-ien / -al right / -buene
-harazo / -put / -ok. / prin
aceasta ne demonstrăm des-

chiderea / cred că e limpede)
// o dulci eșențe de purjurni
tari / aria opririi sementilor / la
măruntile lor treburi / ce-i prive-
vesc / o dulci eșențe din potir
balcanic / verbul a ji / conjugat
permanent la viitor // dar unde
e tiala care palpită / egală cu
fluviole / cu firele ierbi creșcînd
/ din trupul lui Whitman / cu
zîmbetul copilului meu / cu su-
doarea strîngurului la capătul o-
perei / cu bucuria fărîmării / a
tuns cu grul la hambar // o
domnitor dragi / estești de du-
mnică / treceti la lucru / citiți
atent / acest poem robit / în
care (doar pentru voi) aș repeta
/ ca mere din neapăsat...”
(Reporter de actualitate).

Poemele lirice, prea mult
pastise argeziene („Nu măsoar
timpul cu era, / Timpul din fă-
tura noastră: / Timpă, pasdre
-harazo / -put / -ok. / prin
măisăra, / Il punctuază cu ar-
tera. // Măsoar timpul doar cu

clipa / Cred în ea ca-ntr-o po-
veste / Cere aște / și nu aște /
Știe omul ce-i aripă // Ce-i tu-
birea, de c-ă-i ura, / Ce sintem,
ce-am vrut să fim, / Ce e clipa
cînd pierim / Destrămîndu-ne
făptura... // Steaua în și steaua
mea / Gemem pe-un cer de
rouă, / Calde, tinere-amîndună,
/ Care-nția va cădea” Un
fel de poveste) ne îndreptățează
că, deocamdată, e mai bine ca
poetul nostru să-și „lucreze”
sensibilitatea modernă, să-și dez-
volte și să-și amplifice gustul
pentru notația realistă, îndepăr-
tîndu-se cit mai mult cu puțină
de tentația poetizării excesive,
boala filologilor dar nu numai a
lor.

Încântător în multe din pagi-
nile sale, manuscrisul lui Lucian
Teodosiu ne lasă să sperăm în-
tr-o evoluție fericită a unui ade-
vărat poet.

Cezar Ivănescu

N.R. Manuscrisele trimise pen-
tru rubrica „Numele poetului”
nu se înapoiază.

Melancolii de septembrie

Urmare din pag. a 4-a

doar ca mic amănunt aruncat de-un șofer între
două transporturi de rocă sterilă, — știrea că
orasul va dispărea de pe suprafața pămîntului ca
și se construiască altul nou. În dimineața cînd
am ajuns la Anina — noi erau doar cîteva
biocuri (groznicile) ale Sommerfrischul, unul
din cele mai vechi cartiere ale orașului (paradis
pămîntesc, duceți-vă, cît mai este, să îl vedeți!)
nu dispăruseră de tot și am reușit să mă docu-
mentez: deci, un orașel de mîneri intrat în cel
de al șase sutelea an de viață, adăpostînd în
cartierele sale ridicate pe dealuri, — români,
sîrbi, cehi, unguri, germani, oameni de limbi
diferite dar convietuind pasnic în destulul acele-
iașii profesioni: mîneritul, mîneritul carbune-
lui, meserie grea și periculoasă dar meserie
iubită din moment ce nimeni n-a plecat din
Anina. Cehii cu cartierul cheșec, nemții cu
cartierul nemțesc și așa mai departe, fiecare cu
obiceiul și biserica lui dar cu casa de cultură
comună: mînerii din Carag-Severin n-au trăit
niciodată fără abonamente la presa fanfară și
cor. Dacă cineva dorește să vadă un model de
gospodărie muncitorească-tărănească să meargă la
Anina, în Sommerfrisch, Celnic, Breiner, El-
fabrik, Crivina, Edigard, Steier, și pînă în valea
Terezei, să vadă, înaintea de a deveni amice,
casele cu ferestre la stradă, curțile pentru vite
cu sura, grajdul construit din scindură jeliuită,
și, mai ales, grădinele de pe dealuri, cultivate
pe un pămînt pietros și roscat dar atît de muncit
și-ngrîșit încît fructele și legumele pot fi ciuța-
toare în grădini suspendate ale Aninei — du
dicționar. Și linga talpa casei gîstele, albe, pe
pelezele cu iarbă mărunță și sus, la granița gră-
dinei cu muntele, vase, vițelul, calul și oile.

Muncă, înțelegere, pace și bunăstare materială,
cum să nu le sperăm că vine, cum să nu crezi
că dărîmă, cînd ai atîtea de apărat? Cum să
nu răspîndești tu în zvonul că turul de evacua-
re al fumului de la termocentrală va arunca
atîta praaf și otrăvă încît pădurele o să moară,
vitele o să plară, „Și noi? Că doar n-o să se
poară creșele vaei în balcoanele biocurilor și
limpede”. Sigur că-l limpede, numai atîtudea
administrației șantierului n e limpede, intrarea
atît de brutală a șantierului în viața unei ase-
zări pasnice și, mai ales, lipsa de chibzuală și
pana, se putea sta la o masă a tratativei,
și înainte de a se lua hotărîrea cu mutarea
orasului, să se ajungă la concluzia că e bine să
brază țării energie electrică dar și carne, lapte
și brînză, și chiar aer curat. Pe Lotru cum s-a
putut? Cum s-a „reușit” ca satul Voineasa să
vîntușască alături de stațiunea muncitorească
Voineasa, fără pierderi și fără dureri? Și ce fel
de tehnicieni conduc T.C.H.-ul în comparație cu
cei din Anina, dacă prin aceeași mîntie guvernată
de matematică — pe Lotru s-au putut crea
locuri de muncă pentru localnici (fostul atelier
de întreținere auto e astăzi o uzină pe picioarele
ei) în timp ce în exploatarea minieră Anina din
40 de camioane fabricate la Mirza — 30 stau?

De ce localnicii din Voineasa să plîngă că și
spiritul de dispreț pentru localnici (fostul atelier
de întreținere auto e astăzi o uzină pe picioarele
ei) în timp ce în exploatarea minieră Anina din
40 de camioane fabricate la Mirza — 30 stau?
De ce localnicii din Voineasa să plîngă că și
spiritul de dispreț pentru localnici (fostul atelier
de întreținere auto e astăzi o uzină pe picioarele
ei) în timp ce în exploatarea minieră Anina din
40 de camioane fabricate la Mirza — 30 stau?

Am observat că astăzi cînd te afli într-o sta-
ție de relaxare și nu ești atînt la nimic, lucră-
riile care te înconjoară, cu de-odată, amîntune
pe care nu le vezi niciodată cînd te uști din-
nadins. Îmbrăcămintea, de pildă, blugiilor, lor,
care erau de marcă cu mult mai bună decît
ai mei, și pantofii, adidăși fabricați în țară
și scurtele și la soferi și la tîlpi — pîrîu, — și
lung, ardeleni mai ales poartă plete dar, cei
mai mulți — oltenei sint fruntea — cărare pe
stînga buclă pe dreapta, cap tăiat din jurnale
„James Dean”.

Nu știu cum este în locurile dvi de muncă
dar la revista „Luceafărul” colegii mei, de
Velea nu și-a cumpărat blugi nici după ce
și-a pierdut buletinul a doua oră, și un bu-
zunar închis în nasture „Lewi-Strauss” i-ar fi
fost mai mult decît necesar, iar stilul retro va
urca la etajul nostru, cînd tot mergînd înapoi
— moda lumii o să ajungă la piei de mamut.
Vreau să spun că ei au fost comandantul taberei
(îmbrăcat ca orice activist U.T.C. în costum și
cravată) eram destul de înveciții acolo, pe șan-
tierul de la Anina, în cartierul taberei tineret-
ului, și n-am gîndit de-odată, (cu atîtea amă-
nunte revelatoare în față) cite prejudecăți ob-
tutează gîndirea multora dintre noi atunci cînd
mergînd pe șantierele țării, ne pregătăm să
prindem tînerilor de-acolo, acul de siguranță
și răspunsul la întrebări.

— Numai după aceea? ce? i-am strigat con-
regionalului meu care ținea un fir de barbă în
mînă și-l tot miroșea.

A făcut un gest de lehamite și mi-a roșu ca
arama cea roșie a țesăturii.

— Nu-i o fată în țări munții aștia, una batăr,
asta să-ți dai la ziar!

I-am privit încă o dată, cu atenție: frumozii,
învîngători și... deocamdată triști.

Melancolii de septembrie.

DIALOG CU UN CAMPION

Îl cheamă Pascu, argesean, cu mustață, spre
blond, cred, și cu un zîmbet cit o dominic în-
sorțit după o săptămîna de ploai. Șef de brigadă
la montatul turbineelor. În spate, mai înalți cu
un piept decît el (generația născută în anii

O ȘANSA CA UN TREN

Fuga de monotomie, îmi spun, e o bună și
frumoză, e o dulce și învîntabilă temă de via-
ță. Sorin Savin a tot încercat să fugă de mono-
tonie și mereu n-a reușit. Dealteal totu a
fost pînă acum pentru el pe o parolă unică:
Vaslui. Nemaștinînd altă parolă a plecat acum
cîteva zile de-acasă. Dilemă deosebită: să
și citeva zile la întreprindere mecanică. Tot
în Vaslui. Fusese pentru el ca o obsesie al că-
ru geam trebuia să se spargă odată și-odată.
Sorin Savin, blond ca toți blonzii moldovei ve-
niți pe șantierul de la Anina a fost pînă deun-
dă un obișnuit șofer de Aro. N-avea cum să
te remarci pe drumurile publice, zice. Poate că
aș fi fost pilot de încercare. Dar Sorin Savin
nu s-a simțit atras de ocupația de eselor, de
șofer de probă, așa că i-a mai rămas o singură

ateier literar posta redacției

M. SĂRBU — M. DUMITRESCU: Desigur, M.D. depune o muncă incontestabilă în această preluare a unor texte nefinisate din „primul jet” al creatorului, care parcă te invită la un efort de ameliorare, de umplere a golurilor, de elucidare a suspensiilor și aproximațiilor... și totuși sub semnul unei asemenea aspirații artistice, nu etice, din păcate! spre desăvârșire se desfășoară strădania lui M.D., care include, fără doar și poate, și un coeficient creator. Fiește, toate aceste condiții specifice ale cazului introduc în discuție elemente (oarecum ușurătoare) de nuanță și gradualitate în cântărea gravității și mobilității sale: n-avem de-a face, e clar, cu o „găinărie ordinată”, minată de tendința de „a trăi din munca altuia” cu o transcriere „tale-qual”, deposedare practică în beneficiu propriu practic și imediat. Dar, cum spunea unul din corespondenți (oricum de greu ar fi avut vîntul) „furtul rămîne furt”. Și-n acest caz, sentința aspră a legii, a moralei scrise și nescrise, care apară, de cînd lumea, roada muncii făcîndu-i împotriva agresivității, căci n-implică să optăm cu inimă împiedică pentru formula dură și justă a legii și a bunului simț tradițional. Acest factor aleatoriu nu este scos în cale, într-un mod izbitor, de optica onorabilă a scriitorului (nu puțin, în fine, numai apărătorilor lui M.D., ci, uneori, și acuzatorilor săi), în care am putut citi cu uimire și tristete (am și citat o parte din ele) o serie de considerații non-solante și „inteligente”, tolerante și de confuză mistolenie, etc., care privesc la plagiat (în principiu și în cazul dat). Unii

consideră prelucrarea lui M.D. drept benignă, nevinovată, cu totul în afara aceluia „total sau parțial” prevăzut în definiția plagiatului. Și ea ar fi putut fi considerată ca atare dacă M.D. ar fi avut minima corectitudine, scrupulul moral, de a indica sursa, modelul. Sint numeroase cazurile și sursele de prelucrare, unele cu această „insanșositate”, ridică nici un semn de întrebare tocmai datorită indicației de care vorbeam: „după Lenau” — precizează undeva Eminescu, desi nu e vorba de o simplă traducere. R. Paracitescu nu ascunde pe Lorca drept inspirator-pretext al „Cîntecelor țigănești”, care sînt mult mai mult decît niște prelucrări, ș.a.m.d. Există fel de fel de adaptări, dramatizări, scenarii după... există filme și alte creații de artă „după o idee de...”, unii folosesc un citat-motto din „model”, o dedicație cu apropo, o mențiune sau aluzie în text, etc. — formule diverse, mai directe sau mai „discrete”, de a sugera legătura cu o sursă, mai mult sau mai puțin consistentă, de inspirație, dar, în același timp, și mărturie de bună credință, corectitudine, respect pentru dreptul inalienabil al autorului. Tocmai este punctul definitiv în evidență vinovăția lui M.D. și pun în evidență, nu mai puțin, optica erorată și mistostenia de compromis a scriitorilor romeni. Reiese deci, că destulă lume nu realizează în treaga gravitate a plagiatului, nu înțelege ori pu e convinsă de caracterul compromișor, imoral, penal, al acestui soi de furt. Și nu se poate să nu ne gândim că această pară se fie și optica lui M.D. însuși și că, prin urmare, vina lui ar putea fi într-o măsură sau alta, și reflexul unei mentalități mai generale. În această situație, fără a încerca să imputăm greșeala lui M.D., socotim că, înaintea oricărei sentințe forțate de îndreptățite, trebuie să trecă

ceea ce constituie condiția fundamentală a respectării oricăror legi și principii, și anume necesitatea de a clarifica sursele pentru toată lumea. (Ceea ce am și încercat, de fapt, în rîndurile de față). Sperăm să fi dat cite ceva de gînd și de înțeles corespondenților noștri, ucenicii în ale literaturii (și, firește, în primul rînd lui M.D.), în legătură cu adevărata condiție profesională și etică a intelectualului creator. Cît despre M.D., pentru talentul și tinerețea lui, pentru speranțele care se leagă de deplina sa „insanșositate”, socotim că i se cuvine această... „suspendare a pedepsei” și, prin urmare, ușa deschisă în continuare a Atelierului nostru. Mulțumim tuturor corespondenților care au participat, direct sau indirect, la această dezbateră.

F. SĂDIC: Reviriment substanțial, îmbucurător, în ultimul plic.

BERNARD: Lucrul interesant, pe aceeași linie. Mai bună parcă „Maria Magdalena”, cu un „titlu” care cam lipsește din celelalte.

A. DAN: Mai puțin reușite ca data trecută. Cite ceva, în „Pe unii”, „Aud”, poate și „Singurătate”.

D. E. R.: Nimic de data asta.

C. PREDĂ: Auzesci bune, în pagini ca „Starea de lovire”, „Despre”, „Metafora”, „Frumoasa”.

I. A. B.: Pare să fie ceva mai bine, mai ales în „Putna”, „In amurg”, „Frecuță”.

T. C. G.: Notăți descriptive, neutrale, care nu prea mă a-jung la vibrație.

E. IONESCU: Lucru de seraf, plafonat, parafrază și parodie (prea evidente, deși involuntare) după Minulescu și Topirceanu.

Geo Dumitrescu

N.R. Manoscritele nu se înșoțiază.

Imi pregătesc

În jurul meu femeile sînt niște mici sateliți, în acest laborator care e trupul meu imi pregătesc în epurată singele, aerul, gîndurile, trecînd două țevi. Viata mi se vede prin ochi ca flacăra unui cuplor prin geamul colorat în albastru.

DUMITRU IANCA ISTRAIE

Aud...

Aud cum roua se desprinde și floarea vîntului a vinde cum picură din gînd licoare sint flori în vînt și vînt în floare

aud aceeași întrebare

cum se repetă plopii-n drum obișniți de vise și de fum neștiutori de ce-o să fie aud cum struguri din vie mai singurează pe o roc

aud cum adevăruri tac

ANCI DAN

Să spun...

Să spun că poezia crește cu teamă în piepturile noastre ? (Sint de mirare coamele ei de melc în oșteptare)

Să spun că tare-ai vrea

să nu mai fie trasă între cei doi armăsari Moarte și Viată dorindu-și apele liniștite ale unei amiezii uitate la umbra sălcioarei ?

Să spun că ostăzi

nu mai poate îngrijii rînilor comune ? (cei care au căutat-o au găsit o străină nepăsătoare lăsîndu-le dragostea să se stingă în vin ori în alte necurățenii ?)

EMIL PETRESCU

De-ou fost cîndva

De-ou fost cîndva biserici, Erou Pentru ca oamenii Să calce în ele șof, Pe sub botii, Pe sub porți.

De-ou fost cîndva biserici,

Erou Pentru mir, Pentru stropul de măreție Ce ungeo fruntele, Năimele lor piecioase.

Și oamenii învățore

Să treacă pe sub Bolțile veștii, Prin porțile morții, Șofas ducînd, Un strop de măreție, Mai departe, Puțin mai departe...

CONSTANTIN IORGULESCU

În arondismentul H

O cafeana în care intră poezii rezonabile și domnișoara tortilla proprietara unui aeroport și a unei punți cu bomboane de mentă o casă în care se face ordine în toate anticorpii închis a croitorie în pragul falimentului o brutărie prosperă clădiri zăndrețite în care locuiesc oameni animale chiar și plante toate le văd de la fereastră și am sentimentul pe care îl are oricine atunci cînd se află într-o cameră de hotel neîncălzită și privește totul de la fereastră

DAN EMLIAN ROȘCA

Liniște

Prins-n cercul cîngătoarei cu clopot, trec prin livada unde pomii se strîng pe neme. Cu zgomot mă sting din aproape-n departe. Cine sunt nimeni nu întrebă. E liniște, în urmă cad merele în iarbă.

MARCELA MARRINCA

Fără dimineți

Tata zice : — mine împlinesc o sută de ani... apoi se asează pe scunel și-și sprînzîr bărbia

in bronș

căutînd ca prin vis pasărea albă pierdută demult — simte un copil jucîndu-se în gîng și-l întrebă dacă s-au copt cireșile.

Toto locuiesc

într-o cîmpie

fără dimineți

MARIN CIORANU

Tînărul Pârvan

Urmare din pag. 1

din ceea ce îl îndemna misiunea pe care și-o asumase. Extraordinară este la el maturitatea, Vasile Pârvan pare a fi intrat în cea mai explozivă tinerețe biologică și mentalitate unui adult, înzestrat moralmente, impenetrabil la chemările turbulente ale vieții. Comparat cu tînărul Lovinescu, al cărui miticism și spectaculos îi nu fără semnificație, Vasile Pârvan nu avea la 25 de ani aproape nimic din sovălele tipice ale unui tînăr. Gîndul la steua lui care va răzbate în apăr de mizeriile unei biografii anclare. Gazele românești îl solicită, comparat cu tînărul cîntecului un apel privat în scopul unui dezbucș jurnalistic. Scutit de turbulentele ambițioase ale altora, Vasile Pârvan pune, în gazetărie, condiții ferme. La „Viața Românească”, de pildă, cerea o colaborare „pur științifică”, singurea cenzurii redacționale, independentă, în fine, sau raport politic. Încercările încercate la un tînăr (articolele pierdute, scrierile fără răspuns, capi-

cii redacționale) îl stîrneau reacții senine, omul avea un umor robust, de tînăr împăcat cu fenomenele. Intriza adeseori studiile promise și nu excela prin promptitudinea superficială, însă nimic nu izvoara la el din capriciu ori din neseriozitate ci din scrupul științific și din prea multe solicitări. Un simț al culturii independente îl feri, deci de la început, de umilitățile pe care un tînăr pare obligat să le îndure. Vasile Pârvan nu ierta nimic din ceea ce ar fi putut să sufice autonomia, și plecarea lui de la „Viața Românească” se consumă printr-o epistolă către Stăre de o demnitate exemplară: „Iată în sfîrșit o dată cînd simt că de acum înainte pot să scriu ceea ce mi trebuie să plec de la V.R. (...) Trecu aceste ca o digresie de ordin academic, intrucît V.R. nu mai are acum nici o legătură cu mine (ceea ce totuși nu înseamnă că voi prețui V.R. mai puțin ca pînă acum; ea este și rămîne cea mai bună revistă care apare azi la noi)”. Tînărul Pârvan intruchipează, hotărît, o mare idee morală.

Modă și succes literar

Urmare din pag. 1

cesul, prin efectele sale în plan secund nu acționează antiestetice, nivelind literatura unui moment literar. Să ne explicăm. Și pentru aceasta vom apela la un exemplu la îndemînă, aducînd sub reflector analitic spectaculoasa carieră a romanului „Justițiar”.

E de observat înții setez de proză a cîntorului de azi și, în acest context, ascensiunea romanului politic în formaș modernă. Este vorba de adevăr, unind pe autor și lector dirijeză interesul spre adevărul uman al epocii, trecut pe calea ficțiunii romanesti în text. Acest interes decupează gestul recuperării, în spirit realist, a adevărului istoric vestind tezismul sociologic al unui timp, dar, nu în puține cazuri, minimalizează reușita artistice, nedorind „curajului”. Concurrentă istoriei, literatura justițiară, vindicativă, a devenit de mare consum, în luxuriantă vegetație, tuburind — cum observa Artur Silvestri — optica lucidă. Atență la erori, abuzuri, omucieri, etc. fără îndoielă și acestea prezente, pe pliciteșe prin învarianța obiectului și sfîrșite prin a falsifica, înlocuind un schematicism de tristă glorie cu un altul sortit, la rîndu-i, caducității. Vinarea unor asemenea erori „la modă”, decedate, poate deveni, firește, materie literară dar pasivă pentru negativitatea absolută, propunînd un maniehm purpuzier apasă pe caricatural și se încheie în melodramă. Or, excese au sufli scur. Dacă atîtădată primejdia idilismului pîndea, acum cea a denigrării este activă, aluneșind și ea pe panta maniehmului facil. Oricum, acest maniehm cu înhibiți schimbă peată marxa o reintorcere la romanele simple de înțadătă, desi, în intenție, valul literaturii justițiară s-a vrut o replică polemică, în dublu sens: atît față de realitățile istorice cit și față de literatura acelei perioade, utopizantă, edulcorată. Literatură de idealizare, ruptă de realitate și dorind modificarea ei, a născut, azi zice inevitabil, literatura de demitizare, altond hiper-realistism și senzationalism și preluînd sarcini în afara posibilităților. În fond romanul „obsedantului deceniu” înlocuiește un șablon printr-un altul, de rețetă sigură, care, la prima vedere se ar denegă înhibiți și prozatorului și spalmă taburior. Acest roman „obsedantist” — sesiza exact M. Ungheanu — a devenit și el canonic, stînjînd actul de creație: de la ocolirea unor teme (tabuizate) la bătorirea altora, uniformizînd mișcarea literară; apoi, prin consacrarea unor rețete privind chiar tratarea lor, interes preclid de istoria anecdoticizată, căuînd efecte nu rădăcinile.

Cum literatura rămîne o „propunere de real”, implicarea prin luciditate asigură ficțiunii literare verosimile, rezistînd eroziunii vremii. Oricum schematic înseamnă o falsificare, reducînd maniehm inepuizabilă bogăție și complexitate a vieții. Dar plasa în actualitate acută, interesat de istoria clădă încă, scriitorul nu este un copist, un greșier al realității, plantînd semnele la a căror descifrare concușăm; prin literatură nu cunoaștem realitatea, ei o re-cunoaștem. Chiar diversificarea stilistică a vocilor epice, exersate însă în decurul monoton al romanului vindicativ atentează la amintita axiomă a complexității. Tema, intrată acum în ușor discredit, nu se devalorizează, bineînțeles, de la sine și prin ea însăși; în plus, cum spuneam, prizată de marea publică ea asigură încă succes.

E de observat că reacția estetică înă în cîmpul social al intereselor, incit imaginea sterilizată propusă de adeptii purismului estetist e sortită abandonului. Legile (în esență sociale) ale succesului transcend deseori factorul estetic și se leagă de circumstanțele extrane. Curba interesului variază, omul concret e chiar o întrepărundere de interese iar reacția estetică, deși individuală, e subsumată unor curenți de

opinie, transparentă fiind presiunea a numeroare consistente, altele decît cele strict estetice. Să notăm însă că socialitatea interesului artistic elimină din sfera axiologicului valori irelevante pentru orice interes dar și pe cele calificate ca atare datorită numai interesului. Există ori mai degrabă pre-există un cadru determinat, un stereotip de disponibilități (afectivă, emoțională, documentară) a cîntorului, pe care se poate grefa o anumită formulă de best-seller (M. Giugariu); este și cazul romanului „obsedantist”, propunînd o producție de „deconspirare”, superficială, evacuid informăția politico-istorică în latura ei anecdotică și provocînd gustul publicului, avid de senzațional. Tensiunea dobindirii convergenței în raportul valoare-audiență face — în exemplul invocat — ca interesul pentru ultimul aspect să devină criteriu exclusivist, fiind — implicit — o invitație la facilități; mistica succesului, răsfașul scotit din rîndurile semnatarilor, aserenea apariții debile, probînd nivelul mediocrității epigonice și productive, coboară gustul public și, astfel, conivența cu publicul e împinsă înspre interesul periferic în receptare. În plus, variația socială a intereselor estetice, instabilitatea modă, foză, declin, rangul valorilor joacă — din perspectiva sociologiei gustului, observînd tocmai masificarea lui — un anume rol în circulația valorilor, cu consecințe chiar asupra producției literare, sensibilizînd însăși creatorii. Sondajele statistice (dacă ar exista) și fi de mare utilitate informativă; ogîndînd înarea de fapt, ele permit și sesizarea unor tendințe, descifrarea „curenților” în gustul public, măsura în care interesul acestuia se manifestă către producțiunile accesibile, cele „la modă” sau „de succes”.

Perspectiva sociologică în judecata axiologică nu împinge însă receptarea (avînd drept pre-requisibilitate în rîndul criteriilor) pe o asemenea valori; accesibilitatea însă nu este un criteriu valoric nemijlocit, o însușire intrinsecă ci o relație între operă și public, angajînd orizontul spiritual al receptorului. Absconctivitatea limbajului critic, proliferarea florei adjectivale, trena superlativă împiedică această funcție de comunicare, necesitînd deopotrivă informații estetice și extrastetice.

Rezultă că însăși critica este un proces, activismul conștiinței receptoare intrînd în conflict cu inerția percepției. Un nou context istoric (presupunînd evoluția literaturii, a gustului s.a.) și, desigur, evoluția criticului cunosc semnul profacerii, rîndînd valori pe o nouă scară. Succesele de altădată sînt înroșate în uitare, modele succombă în morisca de imagini a unui secol grăbit, concurența brutală a economilor de consum confectionează prin slogan publicitar succese irrationale, repede mistuite în cîmățire literare, mecanisme propulsive întevazăză neobscure succese, acestea sînt evident nu sînt peste tot sinonime cu valoarea și uneori nici consecutive ei, dar dincolo de asemenea constatări să observăm că destinul criticii rămîne întim legat de cel al literaturii: timpul erodează nu doar valoarea operelor ci perimează și punctele de vedere în critică. Dar EL, scria Lovinescu, „nu scufundă numai în uitare, ci, din anumite necesități, scoate și la lumină”, incit ideea de restituție, adesea cu un sens reparator, nu e străină criticii adevărate, netemporeale de revizuri. Antologia model este, cum spuneam cineva, drumul spre neant. Sprînzînd valoarea, abandonînd lentițele deformatoare ale unor prejudecăți ce au făcut carieră, mereu receptivă și selectivă, critica trece peste fluctuțiile modelului numai cînd se aliază literaturii adevărate, nu intereselor de conjunctură. Trezia spirituală critic e acum, mai mult ca oricînd, necesară; literatura însăși a căpătat gravitate, e o formă de iubire și speranță într-un secol conforsionat, anxios, mustînd de violență, a cărui stea polară rămîne însă VALOAREA.

Rețeta aurului este aurul însuși

Pictura lui Vasile Ștefan încorporează mult trecut plastic românesc și strălucire în atelierul său, pentru că omul însuși vine de departe, echivalență cu marea o consecință a puterilor ei de a crește din experiențe trăite și generate chiar de aspirația și spre progres. Și abia în atelierul pictorului Vasile Ștefan înțelegem că o experiență trăită este o experiență fără rețetă. Reconstrucția ei didactică mai poate sugera un fior, un elan, o ezitare anume, dar restul trama ei propriu-zisă, se îngroapă tăcut în spațiul circumscris de ramă, definitiv și ireversibil. De fapt, poate că Vasile Ștefan a aflat, într-o viață de aluzii devotată a artei, ceea ce nu izbutiseră să afle nici alchimisții medievali: și anume, că adevărata rețetă a aurului este aurul însuși.

Nu demult, un colecționar de peste ocean, atras de ana din pinzele sale, a încercat să-l despartă de ea. Nu a reușit. Acolo, la San Francisco, spune pictorul, pinza sa ar fi fost doar o pictură într-un ocean. Aici, semnificația ei este alta. Și i-am revăzut lucrările la care ține, de care nu s-a desprins, cu convingerea certă că ele împlinesc, laolaltă, imaginea unui viitor ratat. Vasile Ștefan are privilegiul de a nu fi ratat acest viitor. Și sub acest privilegiu, desigur, înțîlnim și destoinicie prestată în demnitate, dar și o aproape supraomenească putere de a renunța la focul de paie al aplauzelor cîmpii.

Cîndva, fără doar și poate, judecata posterității va fi mai dreaptă cu arta timpului nostru și justiția implacabilă a zilei de mîine va găsi un reazem și în adevărul curat că pictorul Vasile Ștefan, o speranță a picturii noastre de ieri, nu și-a îndurat cumpătul și a izbutit să devină un mare pictor al zilei noastre de azi. Din acest punct de vedere, opera sa are dimensiunea unei mărturii.

Mihai Pelin

ÎNSEMNĂRI DESPRE MARIN PREDĂ (X)

Urmare din pag. 1

cînd în cînd cu o mare expresie de nedumerire pe chip.

— Într-un amîndoi odată, vesel și nepăsător, salutîndu-l cu cordialitate.

— Pei moncher, un salut și n-am răspuns. Marin Predă a început să se infurie.

— Moncher am zis eu, nu l-ai făcut cadou deși nu lipsea mult...

— Așa ceva nu există, Paasos! De ce să-i fac eu cadou ceasul de aur? Interveniți Mircea Dinescu.

— Moncher, nu a primit ceasul, într-o revistă săptămînică.

— Păi, l-ai dat să se poată trezi în zori.

— I-am dat să se poată trezi în zori, a repetat Marin Predă, după care a izbucnit într-un beec, formidabil.

— Da moncher, l-ai dat să se poată trezi în zori am confirmat și eu.

— Și belitui l-a luat?

— Ce era să faci moncher, i l-ai vîrît cu forță în buzunar, a zis Dinescu.

— Și unde e acum belitui?

— La Suceava, am oftat eu.

— Cu ceasul meu de aur? Să se poată trezi...

— Probabil, moncher a susținut și Dinescu. Nol am vrut să vă vorbim dar deaba. Ași avut un acces de generalitate.

Marin Predă a meditat cîteva clipe după care a zis:

— Trebuie să-l găsesc din fundul pămîntului. Unde lucrează așa la Suceava? Ce face acolo?

— Habar n-am moncher. Zicea că vine de-abia peste o lună, am zis eu.

— Și eu ce fac? Trebuie să-l găsesc, îl scot din gaură de sarpe.

L-am rugat să se liniștească deoarece noi doi ne vom interesa, în vom găsi adresa și, dacă va fi nevoie, ne vom deplasa pînă la Suceava după ceas.

Autorul Morometilor a urcat posomorît spre cameră, eu cu Dinescu am rămas să deliberăm.

Am căzut de acord să recuperăm ceasul, drept pentru care după un sfert de ceas eram în fața camerei lui Predă, triumfători, cu ceasul strălucînd în mîni.

— Unde e mîni, moncher!

— Unde era domnule? s-a luminat Marin Predă.

— L-a lăsat Adi Cusin paznicului de noapte împreună cu multumirile lui.

Marin Predă ne-a privit neîncetător:

— L-a lăsat împreună cu multumirile, nu? Bine, belitui, că nu mi-a lăsat numai multumirile.

P.S. Semnalăm o interesantă carte de interviuri realizată de Virgil Sorin din care se detașează în mod deosebit convorbirile cu Fănuș Neagu și Nichita Stănescu.

REVISTA REVISTELOR

„Orizont” nr. 36, 10 sept. a. e.

Este lesne sesizabilă preocuparea colectivului redacțional și publicistic timișorean de a realiza numeroare avînd un sumar edit nial variat, caracteristic, totodată, prin dinamism și, de ce nu, chiar primu-o atenție specială acordată, așa-zicînd, faptului divers, înscris în viața culturală artistică actuală. Aceste inișurări sînt confirmate de relativ marele număr de rubrici („Orizont” chiar din acest număr publică „Prețurile” de Serban Făltănuș, Patria ca învățătură supremă, utiță și riguroasă investigație de Mihail Jurma, Anii Păsărilor, recenzie densă, elevat erudită de N. Steinhart despre noua carte de versuri a Lidiei Stăniloae, Avram

Iancu în povestii populare, o foarte aplicată analiză datorată lui Aurel Turcuș. Nu incupe discutie că și cronica literară a lui Cornel Ungureanu ca de obicei, se cîntete cu aceluși interes. Socotim totuși că de data aceasta valorosul critic aluneacă în una din capanele ce-i pîndesc din cînd în cînd versuul. „Orizont” ne referim la obșnăta pionajă în paradoxul năucitor și, firește, mai mult decît contro-versabil. Mai direct: a înșant N. Manolescu ideea (după noi, de o spectaculozitate absolut înșistentă) că în volumul Vitezele raiunilor, Paul Georgescu face figura caragiesianului Mitică; numădeci U. Ungureanu zice nu și propune o altă tipologie de acces; sorgine tremurîndu-ne la personajul Zita. Să fim serioși: oricît simt al umorului am avea, socotim totuși că adevărul judecînd critică nu se obține cu ajutorul unor asemenea „paralelisme”. Cum arătam, utile, chiar spumase, notațiile înscrise în spațiul diverselor rubrici mărunte sufară parcă de o sprînzărie de a frizează superficialitatea rod, de pildă, rubrica „Săptămîna culturală”. De un dinamism sobru se dovedește și rubrica „Sport” întreginută de Teodor Bulza. Substanțiale textele de belitricitate: poeme de Ion Sofia Manolescu și Ana Pop Sărcu și un interesant fragment dramatic semnat de apreciatul prozator I. D. Teodorescu. Lecturi profitabile oferă pagina de literatură străină aștei poezii de Hilda Darin (poezi contemporane din R. F. Germania, în traducerea lui Hans Kokka și Lucian Alexiu, atrag în chip deosebit atenția.

Cronicar

DIN POEZIA COREEANĂ CLASICĂ

KYNYO (917-973)

Cu fața către lotusul înfinit al înțelepciunii Din împărăția de umbre Mă rog cu putere Să primesc blinda ploaie a adevărului Să alung durerea amarăciunii Să aducurile acestui pământ neștiutor Pentru a binecuvânta cimpile spiritului Unde iarba cea bună se străduie să crească.

ANONIMĂ

Dacă va trebui să te părăsesc, rămânind singură și fără de prihană Voi înceta să cos și să țes pinza cea subțire Te voi urma, iubite, cu lacrimile de sare Oare perlele care cad pe piatra cea seacă Au strălucirea sinisă? Și dacă sînt departe de tine pentru o mie de ani Sufletul meu se va schimba?

KIM KU (1488-1534)

Pină cînd scurtele picioare ale altor păsări Pur crește lungi ca cea de cocor Pină cînd corbul va fi alb. Alb ca o egrăță din răsărit Bucură-te de această fericire Pentru totdauna.

HONGNANG (1574)

Îți trimit crengi de salcie Să le pul, iubite al meu domn. La geamul cămăruței tale, să le vezi Poate că stropii reci ai ploii Le vor face să înflorească în noaptea Te vei gîndi atunci la mine Sînt aici, am venit, sînt aproape.

In românește de Ileana Munteanu

KIRILL KOVALGI

Kirill Kovalgi este un cunoscut scriitor sovietic, afirmat prin cele 12 plachete cu mare rezonanță în ultimul pătrar de veac. Dintre acestea menționăm: "Lirice" (1958), "In zori" (1958), "Omni generației mele" (1961), "Verzuri" (1963), "Voci" (1972). După amiaza (1981), debutul său editorial la vârsta de 17 ani l-a împus ca pe un poet înzestrat cu valențe de disponibilități lirice care imprimă versurilor sale o pregnanță predispoziție stenică și o undă de sinceritate cu un timbru propriu, nu o dată asumat, nu note rechiziționale. Confruntat de timpuriu cu forme și structuri incognabile și-a lăsat adesea integrați, poetul le respinge cu simplitatea și rigurozitatea celui care nu acceptă improvizația ca modalitate

existențială. Cărțile sale dovedesc că autorul lor posedă o intuiție sigură a temelor marcare rezonanță în ultimul pătrar de veac. Dintre acestea menționăm: "Lirice" (1958), "In zori" (1958), "Omni generației mele" (1961), "Verzuri" (1963), "Voci" (1972). După amiaza (1981), debutul său editorial la vârsta de 17 ani l-a împus ca pe un poet înzestrat cu valențe de disponibilități lirice care imprimă versurilor sale o pregnanță predispoziție stenică și o undă de sinceritate cu un timbru propriu, nu o dată asumat, nu note rechiziționale. Confruntat de timpuriu cu forme și structuri incognabile și-a lăsat adesea integrați, poetul le respinge cu simplitatea și rigurozitatea celui care nu acceptă improvizația ca modalitate

Tabla de șah

Noi trebuie în toate să decidem în toate, însă, cum să te descurci dacă în viață ea-n noi bis în idem mai mult cobori atunci cînd crezi că urci Pe tabla la de șah nemărginită de-un cîmp de lupă, prea răstina dispui și-n selea ta de spașia, înfinită ca-ntr-o leșie, nee-ți descompui În clipa ta de patimă strivită tot compănești, gîndindu-te mereu cum să găsești mîna potrivită și-ți este greu, al draoului de greu Irreverabil, ceasul tău te deodamnă: — E clipa ta, acuma fă mutări ești timp nu și-ți eșuec ce înseamnă nu te lăsa strivit de cugetări...

Dacă te-ai prins în horă, joacă bine dă-i credit intuiției deplină norocul dacă pleacă nu revine căci și norocul este tot destin Cîmp timp îți stă în preajmă și așteaptă și nu fi-n-nipă răstă-n omplă și-și face din destin o nouă treaptă apoi te desăfoară-n lung și-n lat Hai, joacă la-n timpulare, cum se spune în viață este-o șansă pentru toți dar armele nici cum nu le depune și lupă o continuă că noi Să-ți cucerești urșia, dă asaltul la ce se-nțimplă-n jur, nu media de n-o faci tu acum, o face altul și el o face împotriva ta!

Nu sînt vorbe să alinae inima, vibrînd profund adevărul recitîm e și-Universul e rotund! Echilibrul-i spart în cioburi și-n balans nelășit

REVISTA STRĂINĂ

● DANTE era un om amar care văzuse infernul: Tasso era un gentleman care citise despre Ierusalim, sub aceste cuvinte ce aparțin tradiției critice, ca să spunem așa, se situează recenzia lui C. H. Sisson la recitarea traducerii întreprinse de Edward Fairfax din Gerusalemme Liberata. Acest amplu comentariu este dedicat cunoscutului poet și traducător englez din secolul al XVII-lea, concluzia criticului fiind următoarea: "Desigur, "Godfrey of Bolognia", în întregul său, este de neîndeletic fără Spenser" care fără îndoielă l-a călăuzit pe Fairfax ca poet. Dar traducătorul a fost salvat de originalul italian, putînd astfel să evite vicliile unui spenserian. El a avut un vers mai simplu de condus, deși nu ar fi putut să concureze cu rimele feminine din italiană, și a putut în acest fel să realizeze o mai mare claritate a unui limbaj matur..."

hore-abstrase de scrierilor se rotește în infinit Cîmpul lot e sub zăpadă și un lac e sub zăpeti unde peștii din din coadă și prind sub gheață-i vezi Vîntul taie-n cer cu dală și sub mania de ger Sîlele aua lîngă alia își tot fac cu ochiul-n cer.

Cîmpul alb, sub boții, integru vîntur, roci de granit sîntur cu — și alb și negru... Despre suflet am vorbit?

Voi fi și voi țîrîni dar nu-s al țînel rod nîci sufletul nu sîlă din fîcîrîci cele mai departe iar moartea mi se pare-un eșafod care de mine însuși mă desparte Solara torcătoare o rază a-mpletit într-un ghem viu și firul lumina și-o păstrează și eu sînt o lumină de bulgăre-norșit și pasărea mi-e soră și-n inimă stă trează Pămîntul fără viață este metel și piatră dar eu am ochii focului din vatră în care Universul taie curge Ca să devină riu, din foc să iasă și cum să-mi fac din moarte o mîreasă cînd silîng-n mine fîcîrîci demingre?

Stau vîrșele în noi înecurgate și framătă — pădure de platan ci doar poetul sînt zăpăzile-ndurate din iarna celor opșprezece ani lar dacă pîrul lui încurînește nu poți să spui că a îmbătrînit adolescența ochii lui privește căci în toate sînt... plus infinit!

Prezentare și traducere de Dumitru Bălan și Ion Potopin

● FUMUOASĂ ANTOLOGIE intitulată Delicite poezii coreene a fost publicată în îngrijirea lui Peter Lee. Cele peste 200 de pagini ale cărții sînt împărțite în două secțiuni: prima cuprinde poezii scrise în secolul nouăsprezece, iar a doua poezii scrise în secolul douăzeci. Insuși titlul sugerează caracterul acut al stilului lui Paton, fiind extras din textul cărții: "Ah, dar țara ta este frumoasă, este țara unde sora Aidan și-a înfinit moartea sa de nepovestit, iar bătaul de 41 ani Johnnie Reynolds s-a spînzurat în dormitor pentru că îlceal pentru alim l-a alungat din rîndul elevilor..."

CULTURA ROMĂNEASCĂ ÎN LUME

IOAN ALEXANDRU ȘI POEZIILE SAȘI

REPERE

Un studiu „ingineresc“

Lucrare substanțială traduce Ileana Raus pentru Editura „Meridiane“ intitulată "Pictura germană în secolul al XVII-lea" și semnată de Götze Adriani. Cartea este scrisă în maniera pozitivă a cercetărilor nemșei de istoria artelor, tinzînd spre cuprinderea monografică a unui material cu temă circumscrisă. Secolul în discuție se pretează la o asemenea investigație, constituind tranziția spre epoca nouă, într-o epocă de adînc transformări sociale și politice. Referințele numeroase ale istoricului la evenimentele exterioare nu reduc cu nimic din precizia disocierilor ce vizează evoluția internă, mijloacele de expresie și felul cum sugerează citiva dintre cele mai subtile tipologii ale picturii moderne. Götze Adriani excelează în descifrarea raporturilor lor cu epoca și în constituirea unor premise pentru înțelegerea modului cum s-au născut stilurile dominante în perioada care va urma. Notățile particulare asupra evoluției de movuri, reflectate în mobilier și în constituirea unor premise pentru înțelegerea modului cum s-au născut stilurile dominante în perioada care va urma. Notățile particulare asupra evoluției de movuri, reflectate în mobilier și în constituirea unor premise pentru înțelegerea modului cum s-au născut stilurile dominante în perioada care va urma.

TRENUL DE AUR (VIII)

Continuarea relatării odiseei aurului polonez din 1939 apărută în Almanahul estival "LUCEAFĂRUL"

Aurul polonez se „pierde“ în Sahara

La 10 septembrie 1939, Zaharia Stancu publica în revista „Azi“ un articol intitulat „Evilul din Varșovia“ în care scria: „Cele ce se întimplă la Varșovia întrec orice închipuire. Încercuții de forțe covârșitoare, soldații polonezi se luptă sub comanda generalului Czuma spre a-și vinde ci mai scump pielea și a arăta astfel omenirii că națiunea polonă preocupată în majoritatea ei din țară și muncitori are dreptul la independența națională. Tărâni și muncitori poloni au dovedit că soldații și sînt mai legați de pămîntul lor, de patria lor decît orice altii, cu toate că în fostul stat polon nu s-au bucurat nici de prea multe drepturi nici de prea multe libertăți... La rîndul său, Laszăr Sebastian vede că Polonia „mai găsește într-însa vechiul instinct național care a făcut-o să reziste dramaticilor vicisitudinilor ale istoriei sale în repetatele ei lupte pentru independență...“

SPECTACOLUL LUMII văzut de Ioan Grigorescu

kerque. În Anglia. La 17 iunie Franța a captivat. A două zi, generalul de Gaulle lansă de la Londra, către francezi, celebrul său apel-manifest, chemînd poporul la luptă împotriva cotropitorilor în numele Franței libere. Micii comercianți ai Parisului își încheiau prăvăliile așînd învariabil același anunt: „Fermé jusqu'à la victoire!“

— Într-un anume fel, Imi spune Zygmunt Karpinski, se repetău imaginile pe care le trăisem în urmă cu nouă luni în Polonia. Pretutîndeni, refugiați, panici și degringoladă. Demersurile făcute de Banca Poloniei ca aurul nostru să fie imediat evacuat în America se lăsau de o demeritorie așteptare. În cele din urmă tezaurul nostru a fost dus la Nevers la Angouleme, capitala departamentului Charente. Era deja 31 mai, iar aviația germană continua să bombardeze porturile Franței. Abia se descărcase ultima din cele 1208 lăzi cu înșurui de aur cînd, de la Paris, a venit ordinul ca tezaurul care adusese aurul acolo să fie gata pentru a pleca într-o altă direcție. Totuși, noua destinație n-a fost indicată decît după o săptămîna: Portul Lorient, unde urma să seosească și aurul Belgiei și al Franței spre a fi evacuat în Statele Unite.

— Dumneavoastră unde vi aflați în acel moment? — La Londra, unde se evacuasă conducerea Băncii Poloniei. Acolo, la 28 iunie, aveam să primim două informații care se băteau cap în cap. După prima, aurul polonez ar fi fost dus la bordul crucierătorului „Emil Bertin“ pînă la Halifax, în Canada, de unde năvra ar fi pornit să se deplaseze în sud, spre Martinica... Cea de a doua informație indica o cu totul altă rută maritimă, și anume, Lorient — Casablanca — Dakar. Abia după două zile, Stefan Michalski, unul din oamenii noștri care însoțeau aurul, ne-a putut confirma adevărul. La 17 iunie, crucierătorul „Victor Schoelcher“, care încărcase aurul nostru, se alăturase unui convoi cu destinația America. Aia ieșit în larg, convoiul a primit printr-o radiogramă ordinul să se întoarcă în portul Royan. În ajun, Petain semnasă capitularea. Oare de unde venea ordinul acela atît de categoric? În convoi, după cum v-am spus, se afla nu numai aurul Poloniei, ci și cel al Belgiei, ca și aurul Băncii Naționale a Franței. Derută... „Lupii cenușii“ — submarinele germane — atacau în haite toate convoaiele care străbăteau Atlanticul. Punîndu-se de acord, căpitaniile navelor din convoi au hotărît să se îndrepte spre Casablanca, în Maroc. De acolo, au pornit mai departe, acostînd în portul senegalez Dakar. Restul cred că vi este cunoscut. Presupun că ai citit cartea amiralului Lepotier, „La bataille de l'or“ în care sînt descrise toate tribulațiile acestui convoi.

Încărcătura trenului de aur transportată de la Beirut la Toulon la bordul celor trei nave de război franceze a ajuns în portul de destinație în ultimele zile ale lui septembrie 1939. Nava „Ardealul“ care a transportat tezaurele Wave-Itiosa încărcătură, căreia i s-a adăugat trei mari cutere conținînd manuscrisele vechi aparținînd Bibliotecii Naționale a Poloniei și ale Seminarului duhovnicesc din Peplin — și acestea, după unele afirmații, evacuate tot prin România —, a fost dusă la Aubusson și depozitată în clădirea fabricii Branquerie. „Suceava“, cu cele 61 de lăzi pline cu argintăria din Fondul Apărării Naționale a acostat tot la Marsilia, la 14 februarie 1940. Timp de nouă luni nici o autoritate civilă sau militară nu a investigat conținutul lăzilor transportate de nava românească. O parte din acest teazaur a fost mai întîi depozitată la Castré, apoi la Toulouse. Cealaltă parte a însoțit aurul polonez în nordul Indochinei, în Franța.

— Africa? Nimeni nu prevăzuse un astfel de itinerariu. Cînd Hitler a atacat Norvegia, la 9 aprilie 1940, detașamentele de luptători polonezi constituite pe teritoriul Franței au fost duse să lupte contra fasciștilor în nordul Indochinei, la localitatea Norvik. O lună mai tîrziu, la 10 mai, Wer-macht-ul a declarat atacul simultan asupra Olandei, Belgiei și Franței. Ultimele unități britanice aflate în Franța s-au refugiat prin Dun-

Mărturisesc că n-am citit cartea lui Lepotier. — Ei bine, atunci ascultă. Amînuțele le-am aflat și noi, destul de tîrziu, cînd consideram cu disperare că aurul polonez se „pierduse“, undeva, în Sahara... Sîm doar că fusese dus sub o puternică pază militară, la Thies, un fort aflat la 70 km de Dakar. Dar, după cîteva săptămîni, aurul „dispăruse“ de acolo. Tot Michalski i-a dat de aur. Considerîndu-l ca și fortul Thies nu prezenta destule garanții, aurul celor trei bănci fusese cărat în secret în adîncul Saharei, lîngă Bamako, la 800 km de Dakar, în Kayes, un orașel mîlinesc cu 30.000 de negri și numai o sută de albi. Nimeni nu se putea apropia de acest loc pîzit cu strînicie. Omul nostru a reușit însă să dea de teazaur și să ne înștineze la timp pentru a putea relucece demersurile cu privire la evacuarea aurului peste ocean. Dar, cu această, odiseea începută la punctul de frontieră româno-polon Sniatyn — Grigore Ghica Vodă, nu s-a încheiat...

SPORT

O boare din fagi...

Într-un turn împietit din mlădițe de salcie. E vremea cînd se adună înșurubul porfir din care — luai drum lung, va rog, — trebuie să închinăm o cupă și un rînd de ulece în sănătatea băieților ce ne-au umplut ziua de miercuri cu tîmtoasa bobului de bronz ajunsă spargă victorii. Ani în șir, miercurile de la jumătatea lui septembrie ne-au fost prag de palidă idilă sau gură de scorie neagră. Eram duminicatul cel mai dulce de pe toate bărganele unde se rostogolește o minge. Acum — să baten într-un stîlp de chihlimbar ce-o piatră de matost — sîntem căruța care trece iscusit prin sublimene nopți ale culesului de vii. Și, trebuie să vă mărturisesc că așteptăm umbra cîntecului pe hirtie cînd luna și împerecheză logodnele pe un fluture bîfînd din călcîi și construind paogde. Se destrăbălează prin vocale, respînd cofe cu must, inchiupile picturii naive în scoarța nucilor sau toarnă doi pumni de apă din rîul Doamnei pe ceafa soarelui asfințînd între Craiova și Banu-măracine. Balaci, care împarte dominația asupra Olteniei împreună cu umbra lui Iancu Jianu, a tras la sorți și a cîștigat cămașa lui Dobrin, floarea lui Ozon și izvoarele lui Niki Dumitriu. El a inventat iarba neliniștii, duhul tunutului care te smulge din moarte și brazda de pămînt incapabilă să primească sub mușchii ei secura războiului. Pe puntea dintre două bălăli, steagul lui ia foc de la o-nurătură. Orice-ar face, mi-e drag, cu toate că știu că unora n-are de ce să-mi fie. În el fierbe copilăria noastră fără întoarcere, ținutul alba unde un zeu coase gara fluvilor cu sînge de delfin, meru plin de vicul generos al jocului. Cel mai bun de pe teren în meciul cu suedezi, Balaci a fost cel mai bun și în meciul cu Fiorentina — formație destul de departe de gloria numelor ce-o alcătuiseră, dar periculoasă tocmai prin cartea de vizită trasă cu fire de aur. Imi vine să zic că trebuie, în sfîrșit, să baten fără sfîială la asemenea uși. Iar, unora, chiar să le spargem.

Fănuș Neagu

Două echipe mi le-am notat cu floarea mirării în etapa trecută: „Steaua (cu Balint urcînd virtejiu de noroc) și F.C. Bihor, învingătoare la Brașov. Gigi Stăicu a descălușat, la Oradea, motivele pentru care răsăr stelele. Dar a pierdut, la Brașov, un jucător de bază. E vorba de Georgescu, căruia portarul brașovean Popa l-a rupt piciorul ca pe-un vreasă. Doctorul Gh. Bonhay, de la F.C. Bihor, mă anunță că a așteptat mai bine de o jumătate de oră pîng să apară o mașină a Salvației la stadion. Federația ar face bine să se strîmbe puțin spre organizatorii meciului.

REDACȚIA : București, Piața Științei nr. 1, tel. 17 32 89 ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95 Tiparul executat la : COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘTIINȚEI“

Redactor șef : Nicolae Dan Frunțală; Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct); Teodor Bals (secretar responsabil de redacție)

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA